

NL PLAN

««««««««««

Jongerenwoonbeleid op #1

Iedere jongere moet zelfstandig kunnen starten.
Betaalbare huurwoningen en kortere wachttijden zijn essentieel.
Wonen mag geen stress opleveren.
Jongeren zijn geen bijzaak, maar de basis van ons beleid.

Herstel de woningmarkt met slimmer bouwen

Stop de uitverkoop van sociale huurwoningen.
Betaalbaar wonen moet de norm worden – ook in de stad.

Bestaanszekerheid voor iedereen

Zonder een dak boven je hoofd, voldoende inkomen, goede zorg,
onderwijs en veiligheid – kun je niet vrij zijn.
Deze basis is onze prioriteit.

Gratis openbaar vervoer voor iedereen

Bereikbaarheid mag nooit afhankelijk zijn van je portemonnee.
Gratis OV is eerlijk, duurzaam en uiteindelijk goedkoper voor iedereen.

Een Nederland zonder discriminatie

Iedereen moet ongeacht afkomst, kleur, achtergrond,
hoedanigheid of leeftijd mee kunnen doen.
Discriminatie bestrijden we gezamenlijk actief en structureel.

Kleine ondernemers overeind houden

Het beschermingsbeleid van de Nederlandse overheid voor kleine en
middelgrote ondernemingen is van politiek belang.
De rijksoverheid is de grootste werkgever van Nederland.
Geef (lokale) mkb'ers en zzp'ers meer werk en bestaanszekerheid met een
onvoorwaardelijk basisinkomen.

Geen kok, geen wok

Vanaf 1 juli 2024 heeft de Nederlandse regering de erkenning van de
speciale vaardigheidseisen voor Aziatische chef-koks ingetrokken.
60 procent van de Aziatische restaurants moet de deuren binnenkort sluiten.
Uw favoriete afhaalchinees is in gevaar!

Respect voor ouderen, nu en in de toekomst

Ouderen verdienen aandacht, zorg en ondersteuning
zonder bureaucratie.

Goed oud worden is geen privilege, maar een recht.

Gezondheid moet haalbaar zijn

Iedereen – jong of oud – verdient toegang tot sport,
beweging, mentale ondersteuning en gezonde voeding.
Gezond leven mag geen luxe zijn.

Zorg die werkt voor mensen

Zorg draait om mensen, niet om systemen of winst.
Wij kiezen voor toegankelijke, betaalbare en menselijke zorg.
Ziekenfonds 2.0 voor een paar tientjes per maand.

Onderwijs dat iedereen ziet

Goed onderwijs is de motor van gelijke kansen.
Voor jong en oud, in elke levensfase, en ook voor vergeten groepen.
Kooklessen terug in de klas.

Kies voor hoofd en hart, niet voor hypes en haat

Stop nepnieuws en desinformatie. Start met de feiten.
Echte oplossingen, geen valse verhalen.

AI met regels, niet zonder remmen

AI biedt kansen, maar bedreigt ook privacy en democratie.
Wij pleiten voor transparantie en ethische grenzen.

Cultuur is geen extraatje

Van rap tot theater: cultuur verbindt, versterkt en inspireert.
Investeer in jonge makers en eerlijke beloning.

Inclusie is de standaard

Een samenleving waar iedereen meedoet
– ook mensen met een verschillend vermogen –
is geen ideaal, maar een noodzaak.

Representatie voor álle Nederlanders

Van toko tot Tweede Kamer:
iedereen moet zich thuis kunnen voelen in Nederland,
ook niet-westerse gemeenschappen.

Veiligheid door eerlijk en slim beleid

Echte veiligheid komt niet alleen uit de loop van een geweer,
maar uit rechtvaardig beleid, samenwerking en diplomatie.

Migratie is geen bedreiging, maar verrijking

Migranten brengen kennis, cultuur en perspectief.
Wij kiezen voor menselijkheid, dialoog en realistische migratiepolitiek.

Verbinding is het fundament

Tegenover polarisatie en vervreemding stellen wij ontmoeting,
wederzijds begrip en een overheid die wil luisteren.

Stikstof eerlijk aanpakken

Niet stikstof zélf, maar de uitstoot ervan is het probleem.
Wij kiezen voor een eerlijke, wetenschappelijke aanpak.

Tijd voor echte politiek

Minder beloftes, meer plannen. Minder spelletjes, meer oplossingen. Politiek
moet weer gaan over mensen en goed beleid, niet over macht.

Doorbreek de cirkel van stilstand

We herhalen steeds dezelfde fouten.
NL PLAN kiest voor moedige keuzes, echte verandering
en een frisse blik op beleid.

««««««««««««««««

DE NIEUWE GENERATIE

Veel jongeren en jongvolwassenen stellen plannen uit – samenwonen, kinderen krijgen, of gewoon op jezelf wonen – omdat er simpelweg geen betaalbare woningen zijn. Door hoge huren en lange wachtlijsten hebben steeds meer jongeren stress, geldproblemen en mentale klachten.

Bijna 90% van de jongeren tussen 18 en 29 jaar heeft moeite om een woning te vinden. Het aantal jongeren dat uit huis wil maar geen woning kan vinden, is in vier jaar tijd verdubbeld.

Steeds meer jongeren zitten niet lekker in hun vel

Meer dan de helft van de jongeren in Nederland heeft mentale klachten. Vooral studenten hebben het zwaar: bijna de helft van de hbo- en wo-studenten heeft serieuze psychische problemen (Trimbos, 2023).

En dan zijn er nog de schulden.

- In 2024 hadden 19.000 jongeren (18–25 jaar) betalingsproblemen.
- 179.000 jongeren hebben een lening lopen.
- 47% van de jongeren had in 2024 schulden.
- De gemiddelde studieschuld ligt op bijna €18.000.

Niet alle schulden zijn direct een probleem, maar als je niet meer kunt afbetalen, wordt het wél een probleem. Het veroorzaakt stress en belemmert je vrijheid en ontwikkeling.

HOE NL PLAN JOU WIL HELPEN...

Wonen moet weer betaalbaar worden

De huizenmarkt is nu vooral ingericht voor investeerders, niet voor jongeren.

Het PLAN:

- Minstens 40% van alle nieuwe woningen moet betaalbaar zijn voor mensen onder de 30 jaar.
- Gemeenten móeten plannen maken voor jongerenhuisvesting.
- Er moeten meer tijdelijke en flexibele woonoplossingen komen, mét woonzekerheid.
- Sociale huurwoningen mogen niet meer worden verkocht aan beleggers.

Mentale gezondheid als prioriteit

Prestatiedruk, eenzaamheid en onzekerheid nemen toe, maar hulp is vaak moeilijk te krijgen.

Het PLAN:

- Een aparte en snelle GGZ-route speciaal voor jongeren tot 25 jaar.
- Meer geld voor mentale hulp op scholen, hogescholen en universiteiten.
- Mentale gezondheid bespreekbaar maken op school – vanaf de onderbouw.

Jongeren uit de schulden, op weg naar zelfstandigheid

Steeds meer jongeren zitten vast in schulden, vaak door studie of leningen. Velen wonen zelfs nog bij ouders thuis en/of zijn daar afhankelijk van. De stress houdt ze tegen in hun groei.

Het PLAN:

- Jongeren tot 30 jaar moeten snel en zonder schaamte toegang krijgen tot schuldhulp.
- Als je diep in de problemen zit en om hulp vraagt, moeten je schulden kwijtgescholden kunnen worden. Dit verdient maatwerk via een renteloze terugbetaaltermijn.
- Weg met het leenstelsel: we willen terug naar een basisbeurs zodat studeren betaalbaar wordt.
- Reclame voor flitskredieten en snelle leningen speciaal gericht op jongeren moet verboden worden.

Waarom jongeren verkassen

Steeds meer jongeren vertrekken uit Nederland om in het buitenland te wonen of werken. Niet voor vakantie, maar omdat het leven daar vaak goedkoper en vrijer aanvoelt.

In 2023 schreven bijna 12.000 jongeren zich officieel uit bij een gemeente, en dat is zonder de duizenden digitale nomaden of jongeren die in twee landen tegelijk werken.

Jongeren zijn niet “de toekomst” – jullie zijn het nu

Jongeren verdienen beter dan het hebben van schulden, op wachtlijsten te staan en prestatiedruk te ervaren.

NL PLAN wil dat je vooruit kan en durft te kijken. Dat je kunt wonen, werken, studeren en leven op jouw manier – met vrijheid, zingeving en perspectief.

Kies voor jezelf. Kies voor jouw plan. Samen met NL PLAN.

««««««««««««««««

NL PLAN WORDT 18

Je bent net 18 geworden – Gefeliciteerd! Je mag nu stemmen.

Dat is niet zomaar iets: het is jouw kans om invloed uit te oefenen op de toekomst van Nederland, en die toekomst gaat vooral over jou. Daarom is het belangrijk dat je stemt op een partij die jou en je generatie echt serieus neemt.

Die partij is: **NL PLAN**, maar dat wist je vast al.

NL PLAN is er voor jonge mensen. Niet alleen in woorden, maar ook in daden en plannen.

Wij snappen dat jouw leven nu draait om dingen als:

- Een betaalbare woning vinden
- Toegang tot goed en betaalbaar onderwijs
- Eerlijke kansen op de arbeidsmarkt
- Mentaal welzijn en minder prestatiedruk
- Een gezonde, veilige en leefbare toekomst

En daar maken we met z'n allen dus ook écht werk van.

Concrete plannen voor jongeren:

- **Woningen voor starters** – Meer betaalbare huurwoningen speciaal voor jongeren, en hulp bij het kopen van je eerste huis.
- **Studieschuld eerlijk aanpakken** – Schulden van het leenstelsel compenseren en het onderwijs weer betaalbaar maken.
- **Meer zeggenschap voor jongeren** – Jongeren krijgen inspraak in beleid dat hen raakt. Jouw stem telt.
- **Mentaal welzijn centraal** – Investeren in mentale gezondheidszorg, minder prestatiedruk op school en werk.
- **Actie voor de toekomst** – Duurzaam beleid dat zorgt voor een leefbare wereld voor jou en je kinderen later.

Jij bent de toekomst – stem voor jezelf

Veel jongeren stemmen niet, en dat is precies waarom de politiek jongeren vaak overslaat, maar jij kunt daar iets aan doen.

Door te stemmen op een partij die jou centraal stelt, geef je een duidelijk signaal af:

Wij zijn hier, wij doen mee, en wij eisen een betere toekomst.

***Stem bewust. Stem vooruit.
Trek jouw eigen plan met NL PLAN.***

««««««««««««««««

EEN TOEKOMST MET GELIJKE KANSEN

Voor veel jongeren lijkt de afstand tussen hun dromen en de werkelijkheid steeds groter te worden. Een betaalbaar huis? Lastig. Een eerlijke kans op een goede baan? Niet vanzelfsprekend. Je eigen bedrijf starten? Veel te veel regels. Het wordt tijd dat er echt iets verandert.

NL PLAN wil geen loze beloftes, maar oplossingen met een plan. Wij vinden dat iedereen gelijke kansen verdient – ongeacht waar je vandaan komt, hoeveel geld je ouders hebben of in welke wijk je woont.

Een woning moet geen luxe zijn. Het is een basisrecht, ook voor starters, jonge gezinnen en ouderen. Een eerlijke kans op werk en ondernemen mag niet afhangen van je netwerk of wie je kent. Talent, inzet en creativiteit moeten het verschil maken – niet je achternaam of postcode.

Daarom een nieuwe koers:

- Op een slimme manier meer betaalbare woningen bouwen
- Werkgevers stimuleren om iedereen een eerlijke kans te geven
- Ondernemen makkelijker maken, vooral voor jongeren en mensen die nu te weinig kansen krijgen

We gaan voor een Nederland waarin gelijke kansen normaal zijn – niet de uitzondering.

Doe mee. Bouw mee. Aan jouw toekomst. Met NL PLAN.

««««««««««««««««

DE STAAT VAN DE WONINGMARKT

De afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de woningmarkt in Nederland met name in grote steden niet goed werkt voor huurders. Steden zijn populair om in te wonen, maar het lijkt alsof ze steeds meer bedoeld zijn voor mensen die een huis kunnen kopen. Veel huurwoningen worden verkocht, waardoor alleen kapitaalkrachtigen nog een huis kunnen kopen of huren. Mensen die een betaalbare huurwoning zoeken, staan soms wel twaalf jaar op een wachtlijst.

Jongeren krijgen meestal tijdelijke huurcontracten van vijf jaar. Wat gebeurt er daarna? Vaak moeten ze samenwonen in een te duur huis, of terug naar hun ouders. Nederland zorgt niet goed meer voor betaalbare woningen.

Door het verkopen van sociale huurwoningen kunnen ouderen of mensen die slecht ter been zijn niet verhuizen naar een kleinere of makkelijk bereikbare en toegankelijke woning. Ze blijven vastzitten in een huis waar ze steeds moeilijker uit kunnen, en dat kan leiden tot eenzaamheid of een moeilijke woonsituatie. Betaalbare woningen op de begane grond zijn bijna nergens meer te vinden. Corporaties blijven deze zo spoedig mogelijk verkopen.

De huren blijven ook flink stijgen. In 2025 mochten huren in de vrije sector met 4,1% omhoog, in de sociale sector met 5% en in de middenhuur zelfs met 7,7%.

Aedes, de vereniging van woningcorporaties, startte een kort geding tegen de staat om af te zien van de huurbevriezing en de oorspronkelijk voorgestelde forse huurverhogingen door te laten gaan.

Waarom voerde Aedes op kosten van ca. vier miljoen huurders een zaak tegen de belangen van huurders? Waarom geen proces tegen de staat die winstbelasting int op huuropbrengsten? Jaarlijks €1,35 miljard! Waarom eiste de landelijke branchevereniging, die als kerntaak het zorgen voor goed en betaalbaar wonen heeft, en die ook lobby-activiteiten op Europees niveau heeft, geen terugbetaling van die tot nu toe betaalde winstbelasting, en van de 14 miljard euro Verhuurdersheffing die de corporaties van 2013 tot en met 2022 moesten ophoesten?

Woningcorporaties ontvangen geen subsidie. Woningeigenaren wel: jaarlijks €11 miljard aan hypotheekrenteaftrek. De corporaties betalen alles met het geld van huurders: uit huuropbrengsten en de verkoop van sociale huurwoningen; maatschappelijk bezit. Daar financieren ze ook hun nieuwbouw mee. Dat vergroot weer de ongelijkheid tussen huurders en kopers. Geld dat in nieuwbouw wordt gestoken gaat niet naar onderhoud en verduurzaming.

Huurders betalen steeds meer voor minder kwaliteit van wonen. De corporaties lijken te vergeten dat ze leven op kosten van huurders. Uit huuropbrengsten dikbetaalde directeuren en managers die zich voordoen als goedwillende vastgoedcowboys, en bestuurders met 'hart voor huurders'. Dat brengt ons niet verder.

Waar blijven de corporaties met hart voor huren? Een bondgenootschap tussen huurders en corporaties is cruciaal in de strijd tegen de gevolgen van een desastreus woonbeleid. Het wordt hoog tijd dat er samengewerkt gaat worden aan de transformatie van corporaties naar coöperaties, aan het opheffen van ongelijkheid tussen huurders en kopers, aan het herstel van de eens zo roemrijke Nederlandse volkshuisvesting.

De huren kunnen omlaag, de huren moeten omlaag.

NL PLAN wil dat iedereen – jong, oud, arm, gevlucht, ziek of beperkt – een betaalbare woning kan krijgen, en dat buurten gemengd blijven, met verschillende soorten mensen die prettig samen wonen.

Waarom moeten we iets doen?

Woningcorporaties in grote steden hebben de afgelopen 25 jaar veel sociale huurwoningen verkocht, terwijl er juist meer vraag is naar betaalbare woningen. Ze zeggen dat ze dat geld nodig hebben om nieuwe huizen te bouwen. Maar dat geld gaat vaak naar:

- Hoge salarissen en goede pensioenregelingen voor topmanagers.
- Onnodige en dure werkorganisaties.
- Vastgoedzaken waar het draait om winst.
- Het bouwen van minder, kleinere en duurdere woningen met tijdelijke huurcontracten.
- Het bouwen van dure huizen voor vrije verhuur, die sociale huurders niet kunnen betalen.

Als er te weinig betaalbare woningen zijn, moeten meer mensen kiezen voor dure appartementen of de stad verlaten. Daardoor verdwijnen ook belangrijke beroepsgroepen uit de stad, zoals leraren, verpleegkundigen en brandweerlieden. Dit zorgt ervoor dat belangrijke diensten in de stad minder aanwezig zullen zijn.

Ook zorgt het vertrek van mensen met lage en middeninkomens ervoor dat buurten steeds minder divers worden. Dit noemen we **gentrificatie**.

Wat is gentrificatie?

Gentrificatie betekent dat goedkope buurten langzaam duurder worden en dat mensen met minder geld worden verdreven. Dit gebeurt niet zomaar, maar door slecht beleid.

Gevolgen:

- Sociale huur verandert in koopwoningen.
- Kleine buurtwinkels verdwijnen en maken plaats voor dure koffiebars, grote foodketens of pop-up-ondernemingen.
- Sociale netwerken en gemeenschappen raken verbroken.
- Minder culturele en etnische diversiteit in de wijk.

Wat wil NL PLAN daar tegen doen?

Sociale huurwoningen beschermen

Verbod op verkoop van sociale huurwoningen in kwetsbare wijken.
Meer sociale huur bouwen in dure buurten.
Bewoners meer inspraak geven bij renovatie- en sloopplannen.

Huren tijdelijk bevriezen bij herontwikkeling

Huurprijzen tijdelijk vastzetten in kwetsbare wijken.
Bewoners mogen na renovatie terugkomen voor dezelfde huurprijs.

Stoppen met verdringing door Airbnb en beleggers

Airbnb en verhuur aan toeristen beperken.
Belastingen op leegstaande woningen en beleggers die huizen kopen om te verhuren.
Voorrang voor lokale bewoners bij nieuwe woningen.

Lokale winkels en ondernemers beschermen

Geen te hoge huren voor winkelpanden.
Gemeente verhuurt betaalbare winkelruimtes.
Steun voor sociale ondernemingen en buurtinitiatieven.

Bewoners moeten meepraten

Referenda en buurtvergaderingen bij grote bouwplannen.
Bewoners hebben recht op inspraak en bezwaar.
Budget voor buurtprojecten.

Effecten van stadsvernieuwing meten

Nieuwe bouwplannen worden getoetst op impact voor bewoners en ondernemers.
Alleen groen licht geven als het goed is voor de buurt.

Slim en sociaal bouwen

Wonen is een recht, geen luxe. Daarom wil NL PLAN:

Snel meer betaalbare huizen bouwen, met de overheid aan het roer

Gemeenten en de overheid bepalen waar gebouwd wordt.
Minder afhankelijk van projectontwikkelaars.
Woningcorporaties krijgen voorrang bij sociale bouw.

Betaalbare woningen als standaard

Minimaal 40% sociale huur bij nieuwbouw.
Extra 30% betaalbare huur en koop.
Strengere regels voor grondprijzen, zodat ze niet te hoog worden.

Bouwen op slimme plekken, met oog voor de buurt

Eerst lege kantoren en bedrijfspanden gebruiken.
Gemengde wijken voor jongeren, ouderen, gezinnen en statushouders.
Wijkvoorzieningen zoals scholen en huisarts in nieuwe wijken.

Duurzaam en toekomstgericht bouwen

Gebruik van milieuvriendelijke materialen.
Bouwen dichtbij openbaar vervoer en fietsroutes.

Betaalbaar bouwen mogelijk maken

Nationaal fonds om betaalbare woningen te financieren.
Steun voor wooncoöperaties en groepen die samen bouwen.
Strenger toezicht op projectontwikkelaars zodat ze sneller bouwen.

Elke buurt verdient meer dan alleen dure huizen.

NL PLAN kiest voor wijken met mensen en verhalen, niet alleen met een hoge prijskaart.

Inkomen en woonkeuze

Twee grote thema's in het Nederlandse woonbeleid:

Herverdeling via inkomen en Woonkeuzevrijheid.

Moet de overheid meer herverdelen via inkomen als het gaat om verhuur van woningen?

Argumenten vóór meer herverdeling via inkomen:

- **Betaalbaarheid voor lage inkomens:** Zonder herverdeling (bijv. via huurtoeslag of gereguleerde huren) zouden veel mensen met een lager inkomen moeite hebben om fatsoenlijke woonruimte te betalen.
- **Gelijke toegang tot wonen:** Herverdeling zorgt ervoor dat wonen niet puur een marktproduct wordt, maar een basisrecht. Dat voorkomt woonsegregatie (rijke mensen in goede wijken, arme mensen in slechte).
- **Marktfalen corrigeren:** De vrije huurmarkt biedt onvoldoende betaalbare woningen. Overheidsingrijpen kan de ergste uitschieters dempen.

Argumenten tegen (of voor minder) herverdeling:

- **Verstorende werking op de markt:** Overheidsingrijpen kan leiden tot minder prikkels voor investeerders en bouwers om te investeren in huurwoningen.
- **Doelmatigheid:** Huurregulering of toeslagen kunnen ook ten goede komen aan mensen die het niet per se nodig hebben (bijv. middeninkomens in sociale huur).
- **Oplossing zit in aanbod:** Volgens critici ligt het probleem vooral bij het tekort aan woningen. Meer bouwen lost de prijsdruk op, niet per se meer inkomensherverdeling.

Moeten mensen zelf kunnen beslissen waar ze willen wonen, voor welke kwaliteit en welke prijs?

Argumenten vóór woonkeuzevrijheid:

- **Autonomie:** Mensen weten zelf het beste wat ze belangrijk vinden in een woning.
- **Efficiëntie:** Vrije keuze kan leiden tot een betere match tussen vraag en aanbod op de woningmarkt.
- **Mobiliteit bevorderen:** Als mensen vrij kunnen kiezen, zijn ze sneller bereid te verhuizen voor werk, studie of andere kansen.

Argumenten tegen volledige keuzevrijheid:

- **Schaars goed:** Wonen is geen onbeperkt goed. In populaire steden of wijken is simpelweg niet genoeg plek, dus volledige keuzevrijheid bestaat feitelijk niet.
- **Sociale samenhang:** Zonder sturing bestaat het risico op 'gated communities' voor rijken en achterstandswijken voor lage inkomens.
- **Betaalbaarheid:** In een volledig vrije markt worden veel woningen voor lage en middeninkomens onbereikbaar.

Het is niet zwart-wit. **Een hybride systeem is wenselijk:**

- De overheid herverdeelt via inkomensbeleid en huurregulering om kwetsbare groepen toegang tot wonen te garanderen.
- Tegelijkertijd wordt er beperkte keuzevrijheid geboden, binnen de grenzen van wat mogelijk is gezien schaarste en ruimtelijke ordening.

De vraag is dus niet **óf** de overheid moet herverdelen of vrijheid moet geven, maar **hoe** de balans moet liggen tussen solidariteit en individuele keuze.

Bouwen zonder verlies

De Nationale Prestatieafspraken (2022) leggen woningcorporaties enorme ambities op: jaarlijks 30.000 nieuwe woningen bouwen, 60 miljard euro aan nieuwbouwinvesteringen en 45 miljard aan verduurzaming in tien jaar. Tegelijkertijd moeten ze betaalbare huurwoningen blijven aanbieden.

Hoe houd je woningen betaalbaar als de kosten blijven stijgen?

Een doorsnee sociale huurwoning bouwen kost ca. €270.000. Je hebt 1.210 euro per maand nodig voor een kostendekkende aanvangshuur.

Er zijn manieren waarop woningcorporaties dit proberen te realiseren, maar daar zitten ook haken en ogen aan.

Hoe kunnen woningcorporaties betaalbaar bouwen zonder verlies te lijden?

Overheidssteun / subsidies

De overheid ondersteunt corporaties deels met:

- Woningbouwimpulsen (tijdelijke bijdragen aan projecten met betaalbare woningen).
- Afschaffing Verhuurderheffing per 2023, waardoor corporaties meer ademruimte hebben
- Leningen via het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) tegen lage rente

Ondanks deze steun, blijven kosten stijgen en de marges krap.

Grondkosten drukken (samenwerking met gemeenten)

Grond is één van de duurste onderdelen van woningbouw. Gemeenten kunnen:

- Goedkope (of erfpacht)grond beschikbaar stellen
- Sneller bestemmingsplannen aanpassen

Zonder gemeentelijke medewerking is het lastig om betaalbaar te bouwen.

Seriematige, gestandaardiseerde bouw (industrieel bouwen)

Door prefab-woningen of gestandaardiseerde woningtypes of het optoppen van bestaande bouw te gebruiken krijg je:

- Lagere bouwkosten per woning
- Snellere oplevering

Minder maatwerk, maar wel kostenbesparend.

Maak van optoppen een volwaardige bouwoplossing voor de woningcrisis

Terwijl nieuwbouwprojecten vertraging oplopen door stikstofregels, ruimtegebrek en lange procedures, blijft een veelbelovende bouwoplossing onderbenut: optoppen – het toevoegen van extra woonlagen op bestaande gebouwen.

Onderzoek toont aan dat optoppen tot 2030 ruimte biedt voor maar liefst 100 duizend extra woningen, vooral binnen stedelijk gebied. Toch wordt momenteel minder dan 10% van dit potentieel gerealiseerd. Dat is onacceptabel midden in een wooncrisis.

Wat ons betreft moet dit veranderen. NL PLAN pleit voor:

- **Verruimen en flexibiliseren van parkeernormen**

Starre parkeereisen belemmeren optopprojecten, vooral in binnensteden waar extra ruimte simpelweg niet beschikbaar is. Gemeenten moeten meer maatwerk toepassen, zoals mobiliteitsalternatieven (deelauto's, OV) of ontheffingen bij optopbouw.

- **Snellere en soepelere vergunningverlening**

Optoppen is sneller, duurzamer en kostenefficiënter dan traditionele bouw. Toch lopen projecten vast in stroperige vergunningprocedures. We willen landelijke afspraken over snellere doorlooptijden voor optopinitiatieven.

- **Actieve ondersteuning van woningcorporaties**

Bij twee derde van het optoppotentieel gaat het om sociale huurwoningen van woningcorporaties. Wij willen dat het Rijk en provincies corporaties actief ondersteunen – financieel én juridisch – om deze projecten sneller en vaker van de grond te krijgen.

- **Aanpassing besluitvorming bij VvE's**

Bij particuliere appartementencomplexen kunnen optopprojecten stranden door onwerkbare instemmingsregels. Wij pleiten voor versoepeling van de besluitvorming binnen VvE's, met behoud van bewonersrechten, zodat de optopbouw niet bij voorbaat onmogelijk wordt.

- **Publiekscampagne: normaliseer en stimuleer optoppen**

Veel huiseigenaren en huurders zijn huiverig voor optoppen uit onbekendheid of zorgen over overlast. De overheid moet het voortouw nemen in een landelijke campagne die de voordelen uitlegt: minder milieu-impact, betere verduurzaming, hogere woningwaarde en méér woningen waar ze nodig zijn.

Onze visie op optoppen: efficiënt, duurzaam en kansrijk

Optoppen benut de bestaande infrastructuur – van riolering tot OV – en is vaak technisch en financieel haalbaar. Bovendien biedt het kansen voor duurzame renovatie van bestaande complexen. Het is geen wondermiddel, maar wel een van de meest efficiënte manieren om binnen de bestaande stad woningen toe te voegen.

De woningnood vraagt om lef en praktische oplossingen. Daarom vinden wij: maak van optoppen een volwaardig instrument in het nationale woningbouwbeleid. Iets wat **NL PLAN** al jaren zegt.

Slim faseren van verduurzaming

Verduurzamen (bijv. naar energielabel A of CO₂-neutraal) is kostbaar.

Corporaties:

- Voeren maatregelen gefaseerd in (bijv. bij renovaties)
- Koppelen het aan onderhoudsmomenten

Dat drukt de kosten en voorkomt dubbele investeringen.

Balans in de huurportefeuille

Corporaties moeten vooral betaalbare sociale huur aanbieden, maar:

- Een deel van de woningen wordt verhuurd in het middenhuursegment (bijv. €850–€1.000)
- Deze woningen leveren iets meer op, wat helpt om sociale huurwoningen mee te financieren

Het aandeel middenhuur blijft beperkt vanwege de kerntaak van corporaties.

Efficiënt organisatiebeleid

Door efficiënter te werken (digitalisering, minder overhead, gezamenlijke inkoop van materiaal en diensten), houden corporaties meer ruimte over voor bouwinvesteringen.

Risico's / knelpunten

- Stijgende bouwkosten (arbeid, materiaal, stikstofeisen)
- Rente- en inflatierisico's
- Beperkte capaciteit in de bouwsector
- Vertragende vergunningstrajecten

Zonder aanvullende maatregelen lopen corporaties het risico te weinig rendement te halen op investeringen in betaalbare woningen, of projecten te moeten uitstellen.

Woningcorporaties kunnen betaalbare woningen blijven bouwen door:

- Overheidssteun
- Goedkopere bouwmethoden
- Grond- en beleidssteun van gemeenten
- Verstandige spreiding van verduurzamingskosten
- Een uitgebalanceerde mix van sociale en middenhuur

De ambities uit de Nationale Prestatieafspraken zijn zó hoog, dat ze zonder structurele hulp vanuit het Rijk (subsidies, versnelde procedures, bouwversoepelingen) nauwelijks haalbaar zijn zonder financiële risico's.

««««««««««««««««

BESTAANSZEKERHEID

DE BASIS VOOR VRIJHEID EN TOEKOMST

De wereld verandert snel. Denk aan technologie, klimaatproblemen en oorlogen, maar één ding moet altijd blijven: zekerheid in het leven. Iedereen verdient de zekerheid van een dak boven z'n hoofd, genoeg geld om van te leven, goede zorg, goed onderwijs en een veilige omgeving. Dit zijn geen extraatjes – dit is de basis. Zonder dit fundament is het bijna onmogelijk om je te ontwikkelen, mee te doen in de maatschappij of invloed te hebben op de politiek.

NL PLAN kiest 100% voor een toekomst waarin bestaanszekerheid de basis is van elk beleid – voor nu én de komende 100 jaar.

Iedereen een goed bestaan

We willen dat het in de wet komt te staan: iedereen heeft recht op bestaanszekerheid. Dat betekent:

- Een betaalbare woning die als het even meezit je hele leven goed onderhouden wordt.
- Een gegarandeerd minimuminkomen – via werk of via hulp van de Overheid.
- Toegang tot goede zorg, onderwijs en kinderopvang.

De overheid moet mensen vertrouwen en ondersteunen, in plaats van ze te wantrouwen of lastig te vallen met ingewikkelde regels en onbegrijpelijke formulieren.

Een economie waar mensen centraal staan

De economie moet werken voor mensen – en niet andersom.

Het PLAN:

- Zekerheid voor werkenden: fatsoenlijk (minimum)loon en vaste contracten.
- Bedrijven die rekening houden met mens én natuur.
- Meer investeringen in zorg, onderwijs, openbaar vervoer en duurzaamheid.

Zo creëren we niet alleen zekerheid, maar ook nieuwe banen en kansen voor de toekomst.

Wonen is een recht

De huizenmarkt is uit balans. Woningen zijn veel te duur, vooral voor jongeren. Het voelt soms alsof je nooit een kans krijgt om iets op te bouwen.

Het PLAN:

- Veel meer betaalbare huur- en koopwoningen bouwen.
- Woningcorporaties meer armslag geven om sociale huurwoningen te bouwen.

- Huren eerlijker maken, zodat niemand meer dan 30% van zijn inkomen aan huur kwijt is.
- Bescherming tegen onterechte huisuitzettingen.

Wonen is een basisbehoefte, geen verdienmodel.

Zekerheid voor jong én oud

Wij denken verder dan alleen de korte termijn. Onze plannen zijn voor iedereen – van studenten tot gepensioneerden.

Wij gaan voor:

- Studeren zonder torenhoge schulden.
- Betaalbaar onderwijs voor iedereen.
- Zekerheid over je pensioen en goede zorg als je ouder wordt.
- Grote vermogens eerlijker belasten, zodat iedereen meehelpt en profiteert.

Een sterke samenleving zorgt voor iedereen, vooral voor wie het moeilijk heeft.

Een toekomst die werkt voor iedereen

De komende jaren gaan er veel dingen veranderen. Denk aan technologie, klimaatbeleid, migratie en een ouder wordende bevolking. We moeten nu kiezen hoe we met die veranderingen omgaan.

NL PLAN kiest voor zekerheid. Voor stabiliteit, voor vertrouwen, voor eerlijke kansen.

Niet iedereen hoeft rijk te zijn, maar iedereen moet kunnen wonen, leven, studeren, werken en gezond blijven – zonder stress over de basis.

Dat is geen droom. Dat is een keuze. En wij maken die keuze. Voor jou. Voor iedereen. Voor de toekomst.

Meer kansen voor werkende jongeren

studeren én werken moet bestaanszekerheid bieden

In Nederland combineert maar liefst 75% van de jongeren tussen de 15 en 25 jaar een studie met werk. Daarmee behoort Nederland tot de Europese top. Ter vergelijking: in andere EU-landen werkt gemiddeld slechts één op de drie jongeren. Wij beschouwen die jongeren als een kracht van onze samenleving. Nederland kent een unieke arbeidscultuur waarin jongeren op jonge leeftijd leren wat verantwoordelijkheid, zelfstandigheid en financiële onafhankelijkheid betekenen. Die cultuur moeten we koesteren. Jongeren krijgen in Nederland de ruimte om naast hun studie werkervaring op te doen, en werkgevers worden gestimuleerd om hen kansen te geven, mede dankzij het minimumjeugdloon.

GRATIS OPENBAAR VERVOER

een slimme investering in de toekomst van Nederland

Stel je eens voor: in Nederland kan iedereen, of je nu jong of oud bent, arm of rijk, gewoon gratis met de trein, bus, tram of metro reizen. Geen stress meer met chipkaarten, geen dure abonnementen, en niemand wordt buitengesloten omdat ze geen geld hebben voor vervoer. Dat is het idee achter gratis openbaar vervoer. Het klinkt misschien als een droom, maar het is een plan dat steeds serieuzer wordt besproken — en al een beetje wordt uitgerold, mede dankzij NL PLAN.

WAAROM IS GRATIS OV ZO'N GOED IDEE?

Gelijke kansen voor iedereen

Reizen is geen luxe, het is nodig om mee te kunnen doen in de maatschappij. Of je nu naar je werk, school, de dokter, familie of een feestje wilt, je moet ergens kunnen komen, maar voor veel mensen is openbaar vervoer best duur. Vooral jongeren, ouderen en mensen met minder geld hebben hier last van. Als OV gratis wordt kan iedereen makkelijker meedoen.

Beter voor het klimaat en verbetering luchtkwaliteit

Auto's zorgen voor veel vervuiling en files. Als meer mensen gratis met de bus of trein gaan, blijven er minder auto's op de weg. Dat betekent minder CO₂-uitstoot, minder files, minder ongelukken en schonere lucht in onze steden.

Minder drukte op de wegen

De Nederlandse wegen zitten vaak vol met auto's en dat zorgt voor vertraging en frustratie. Door OV gratis te maken, gaan meer mensen met het openbaar vervoer, en wordt het minder druk op de weg. Vooral in grote steden kan dat een groot verschil maken.

Het geld is er, maar de wil ontbreekt nog

Veel mensen denken dat gratis OV te duur is. Maar het huidige systeem kost ook veel geld: voor controles, kaartjes verkopen en het onderhoud. Gratis OV levert ook veel voordelen op, zoals minder ziektekosten door schonere lucht, minder ongelukken en dat meer mensen aan het werk kunnen. In landen als Luxemburg en Estland is gratis OV al ingevoerd en het werkt goed. Nederland kan dat ook!

Een nieuwe manier van reizen

Als OV gratis wordt, verandert de manier waarop mensen denken over vervoer. Ze kiezen sneller voor de bus of trein in plaats van de auto. Net zoals we fietsen of naar de bibliotheek normaal vinden, kan gratis OV ook zo vanzelfsprekend worden.

Investeren in een betere samenleving

Gratis OV is niet zomaar een vervoersmaatregel. Het is een investering in gelijke kansen, duurzaamheid, gezondheid en de toekomst van reizen. Natuurlijk kost het politieke moed en een slim plan om het te betalen, maar de echte vraag is niet: kunnen we het betalen? Maar: kunnen we het ons veroorloven om het níét te doen?

Het is bekend dat het gebruik van energie voor de industrie, luxeartikelen, oorlog en transport de grootste bosdoeners zijn. Men zou denken dat de eerste en snelste stap om CO₂-uitstoot te reduceren zou moeten beginnen bij het meest door het volk gebruikte middel: huishoudelijke energie en de auto. De helft van de 18 miljoen Nederlanders bezit en gebruikt bijna dagelijks personenauto's. De staat probeert het autogebruik te ontmoedigen d.m.v. financiële maatregelen, zoals een kilometerheffing en rekeningrijden. Dat wordt door de meesten niet op prijs gesteld omdat zulke regels armoede, onrust en verdriet vergroten. Het kan ook anders; aanmoediging zou logischer zijn; het openbaar vervoer zou gratis moeten worden.

De inwoners van Nederland, toeristen inclusief, zullen de auto veel minder gaan gebruiken wanneer het OV werkelijk een beter alternatief wordt; 24 uur per dag gratis reizen, het hele jaar door, veilig naar alle mogelijke bestemmingen. De voordelen en vooruitgang voor de maatschappij zijn dan heel groot; er is niet alleen minder CO₂-uitstoot en minder aardolieverbruik maar ook een toename van maatschappelijke rust door meer mobiliteit, een betere economie, en dat is goedkoper voor de staat, leidt tot verbetering van volkshuisvesting, geeft meer geluk en als kers op de taart: meer vertrouwen in de regering.

Waarom het goed is voor mobiliteit?

Omdat iedereen, zelfs daklozen en bijstandsgerechtigden, dan gratis en dagelijks vrij kan reizen.

Waarom het maatschappelijke rust bevordert?

Omdat personen met een kleine beurs zullen gaan reizen om familie en vrienden te bezoeken en nieuwe mogelijkheden te verkennen, men krijgt de gelegenheid om relaties te verbeteren en een betere toekomst op te bouwen, dat verhoogt de innerlijke rust. Hoe meer mensen genieten van innerlijke rust, hoe groter de maatschappelijke vrede.

Waarom het tot een bloeiende economie leidt?

Meer mobiliteit betekent meer dienstverlening en handelsmogelijkheden, en dus groei van het economische productieproces, daarom ook meer inkomsten voor het individu, en hierdoor ook meer belastinginkomsten voor de staat.

Waarom het goedkoper is voor de staat?

Het genereert niet alleen meer belastinginkomsten, maar ook een leger aan overbodige functies, zoals de arbeidskrachten die nodig zijn om de marktwerkingsmechanismen van het OV in stand te houden, zullen komen te vervallen. Niemand betaalt, dus niemand hoeft reisproducten te kopen, en niemand hoeft meer gecontroleerd te worden op bus-, trein- of metrokaartje.

Waarom het voordelig is voor de volkshuisvesting?

Mensen verhuizen niet naar minder populaire delen van het land vanwege slechte mobiliteitsverbindingen. Niemand wil in afzondering leven.

Waarom het meer vertrouwen in de staat zal geven?

Het leger aan controleurs dat moet garanderen dat personen het OV onrechtmatig gebruiken, de digitaliseringsindustrie die chipkaarten produceert en alle bewegingen van het volk registreert, de fortificatie van stations met hekken, poorten en muren, zullen als sneeuw voor de zon verdwijnen.

Geen spilzuchtige eigenaren meer van OV-bedrijven, of aandeelhouders, directeurs en managers die miljoenen incasseren in de vorm van winsten, salarissen en bonussen waarmee zij de welvaart en het welzijn van het land afremmen, de mobiliteit verhinderen en het volk verarmen door het OV inefficiënt en zelfs onbetaalbaar te maken. Het verdwijnen van dat kwaad vergroot het vertrouwen.

Waarom het OV in handen van de staat moet terugkeren?

Ten eerste omdat, net zoals o.a. water, gas, elektriciteit, sociale volkshuisvesting, gezondheidszorg, bijstand en pensioenen, ook het OV een nutsvoorziening is. Nutsvoorzieningen zijn essentieel voor het welzijn van de samenleving, en daarom moeten ze altijd genationaliseerd blijven, in handen van een goed functionerende verzorgingsstaat.

Ten tweede omdat de liberale markteconomie alleen kan functioneren voor winstbejag van eigenaren, aandeelhouders, directeurs en managers, en die zullen nooit kunnen toestaan dat het OV gratis wordt.

Geef provincies de ruimte

Goed openbaar vervoer is geen luxe, maar een basisvoorziening die overal in Nederland toegankelijk, betrouwbaar en gratis moet zijn – óók in dorpen, krimpregio's en buitengebieden. De huidige marktwerking in het regionale openbaar vervoer schiet op steeds meer plekken tekort.

Op dit moment zijn provincies verplicht om het openbaar vervoer aan te besteden aan commerciële vervoerders. Dat systeem werkt niet overal: door schaalvergroting en terugtrekkende vervoerders is er steeds minder keus, en verdwijnen er buslijnen en haltes. In Zeeland meldde zich zelfs geen enkele vervoerder bij de aanbesteding. Ondertussen zijn sinds 2018 al ruim 1.500 bushaltes verdwenen uit het straatbeeld.

Onze inzet:

- **Zorg voor stabiel en bereikbaar OV in de regio**

Het verdwijnen van lijnen en haltes vergroot de ongelijkheid tussen stad en platteland.

- **Bied alternatieven als de markt faalt**

Als commerciële partijen geen interesse tonen of de kwaliteit niet leveren, moet de overheid kunnen ingrijpen. Inbesteden is voor nu een reële, democratisch controleerbare terugvaloptie, maar het reizen per OV moet op termijn voor de reiziger volledig gratis worden.

- **Regionale treinen meenemen in de mogelijkheden**

Provincies met regionale spoorlijnen – zoals in Friesland, Groningen en Limburg – moeten ook die trajecten kunnen blijven inzetten, want de huidige marktmodellen maken er een janboel van.

Openbaar vervoer is een publieke dienst, geen verdienmodel. De overheid moet verantwoordelijkheid nemen wanneer commerciële aanbieders die dienst niet op niveau kunnen leveren. Door provincies dezelfde mogelijkheden te geven als steden, maken we het systeem eerlijker, flexibeler en robuuster.

Wij staan voor een toekomst waarin elke regio recht heeft op goed en gratis OV.

««««««««««««««««

EEN NEDERLAND ZONDER DISCRIMINATIE

Wij geloven in een Nederland waar iedereen, wat je achtergrond ook is, met respect mee kan doen in de samenleving. Helaas zien we dat vooral Nederlanders met een niet-westers uiterlijk nog vaak te maken krijgen met racisme en vooroordelen. Dit gebeurt op straat, online, op school, bij het zoeken naar werk, en zelfs in gesprekken in de media. Dat is niet oké – dit moet anders.

Wat willen we?

Een samenleving waarin alle Nederlanders worden gezien en gewaardeerd om wie ze zijn en wat ze bijdragen. Waar hun afkomst of leeftijd geen reden is voor gepest of achtergesteld worden, maar juist iets is wat erbij hoort in Nederland.

Hoe bereiken we dat?

We pakken het probleem op verschillende manieren aan:

- **Erkenning en bewustwording**

Veel racisme komt voort uit onwetendheid. Daarom willen we op scholen en in de media nadrukkelijker vertellen over de geschiedenis en cultuur van bijv. Afrikaanse, Aziatische en Latijns-Amerikaanse Nederlanders, die tot op de dag van vandaag te maken hebben met institutioneel racisme dat echt bestaat en pijn doet.

- **Racisme aanpakken**

We zorgen dat de regels tegen discriminatie sterker worden en dat er harder wordt opgetreden tegen racisme, ook online. Haatberichten, nepverhalen en racistische acties moeten snel en effectief worden aangepakt.

- **Gelijke kansen in werk en school**

Het mag niet uitmaken hoe je eruitziet of hoe je heet als je solliciteert of op school bent. We zorgen dat iedereen eerlijk wordt beoordeeld en dezelfde kansen krijgt om door te groeien.

- **Meer zichtbaarheid en een stem**

Nederlanders die door hun afkomst problemen ervaren moeten vaker te zien en te horen zijn in de politiek, het bedrijfsleven, de media, kunst en op school. Hun ervaringen en ideeën moeten serieus worden genomen. Alleen zo kan beleid écht een maatschappelijke impact krijgen.

Leeftijdscdiscriminatie

Leeftijdsgerelateerde discriminatie – komt voor wanneer mensen ongelijk worden behandeld op basis van hun leeftijd, bijv. op de werkvloer, bij sollicitaties of in maatschappelijke dienstverlening. Dit is niet alleen onrechtvaardig, maar ook vaak in strijd met de wet (zoals de Algemene wet gelijke behandeling). Het aanpakken ervan vereist een combinatie van bewustwording, beleid en actie.

Er zijn concrete manieren om leeftijdsdiscriminatie aan te pakken:

Bewustwording en educatie

- **Herken stereotypen:** Bijv. "Ouderen zijn niet digitaal vaardig" of "Jonge mensen zijn niet loyaal." Dit soort aannames leiden tot onbewuste vooroordelen.
- **Training:** Organiseer trainingen voor HR, leidinggevenden en teams over (onbewuste) bias, diversiteit en inclusie.
- **Interne campagnes:** Zet communicatiecampagnes op binnen organisaties om de waarde van een diverse leeftijdsgroep te benadrukken.

Beleid en regelgeving

- **Leeftijdsneutrale vacatures:** Vermijd termen als "jonge, dynamische collega" of "maximaal 5 jaar ervaring". Focus op competenties, niet op leeftijd.
- **Objectieve selectieprocedures:** Gebruik bijv. gestructureerde interviewscores, anonieme cv-selectie, of assessments.
- **Interne klachtenprocedures:** Zorg dat er een laagdrempelig meldpunt is voor wie leeftijdsdiscriminatie ervaart.

Werkvloer en personeelsbeleid

- **Intergenerationele samenwerking stimuleren:** Stel gemengde teams samen en moedig kennisuitwisseling aan tussen jongere en oudere werknemers.
- **Levensfasegericht HR-beleid:** Ondersteun medewerkers in elke levensfase – denk aan ontwikkelingskansen voor ouderen en flexibiliteit voor jonge ouders.
- **Loopbaanontwikkeling:** Bied opleidingen en doorgroeimogelijkheden voor alle leeftijden.

Maatschappelijke en politieke inzet

- **Wetsnaleving:** Controleer of bestaande wetten tegen leeftijdsdiscriminatie worden nageleefd (zoals via het College voor de Rechten van de Mens).
- **Publieke campagnes:** Overheden of belangenorganisaties kunnen bewustwordingscampagnes opzetten.
- **Onderzoek en cijfers:** Verzamel en deel data over discriminatie en diversiteit, zodat er beter beleid op kan worden afgestemd.

Voor individuen

- **Sta op tegen vooroordelen:** Spreek mensen aan op leeftijdsgerelateerde stereotypen.
- **Ken je rechten:** Bijv. via het College voor de Rechten van de Mens.
- **Dien een klacht in:** Als je leeftijdsdiscriminatie ervaart, kun je terecht bij instanties zoals het UWV, vakbonden of het College voor de Rechten van de Mens.

Leeftijdsdiscriminatie aanpakken vraagt organisatiebreed beleid, individuele actie, en maatschappelijke bewustwording. Het begint vaak met erkennen dat het probleem bestaat – en dat het iedereen op een moment in het leven kan raken.

NL PLAN staat voor een Nederland waar ieder kind, student, werknemer of ondernemer zich veilig en gerespecteerd voelt, ongeacht afkomst. Iedereen moet een kans krijgen en mee kunnen praten over wat belangrijk in het leven is.

««««««««««««««««

VAN TOKO TOT TWEEDE KAMER

Wat kan je verwachten van een partij die Aziatische gemeenschappen vertegenwoordigt?

Een partij die opkomt voor Aziatische Nederlanders wil ervoor zorgen dat iedereen zich thuis voelt in Nederland. Dat betekent: zorgen voor een samenleving waarin je jezelf kunt zijn, zonder te maken te krijgen met vooroordelen, institutioneel racisme of uitsluiting.

Jij bent veel meer dan een cliché. Het is tijd dat je gehoord wordt. Jij hoort erbij. Jij telt mee. Van de toko op de hoek tot in de Tweede Kamer! We leven samen.

Geef Aziatisch Nederland een stem in Den Haag

In Nederland wonen ruim een miljoen mensen met wortels in Azië. Ze zijn overal te zien — in winkels, scholen, zorg en horeca, maar in de politiek worden ze nauwelijks vertegenwoordigd. Dat moet veranderen.

Aziatische Nederlanders worden vaak gezien als “de modelminderheid”: stil, braaf, niet lastig. Daardoor worden hun problemen over het hoofd gezien, zoals discriminatie op het werk of het gebrek aan passende zorg voor ouderen.

NL PLAN is de eerste politieke beweging die zich écht inzet voor Aziatische Nederlanders. Wij vechten voor gelijke kansen, zichtbaarheid en het bewaren van cultuur. Vooral jongeren willen we activeren en helpen om op te komen voor hun rechten.

We organiseren campagnes tegen racisme en voor een sterker zelfbeeld. We helpen ondernemers met netwerken en informatie. We ondersteunen ouderen met een migratieachtergrond. En samen met andere Nederlanders bouwen we aan een diverse samenwerkende samenleving.

Stop kansenongelijkheid op de arbeidsmarkt

Gevoelens van onveiligheid, verwarring, verdriet, boosheid, schaamte en vernedering beïnvloedt het functioneren in de samenleving en welke positie je er in neemt.

Bewustwording voor de overheid en burgers van Nederland is een eerste stap om te weten en te begrijpen dat een grote groep elke dag discriminatie ervaart.

Voormalig minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) Karien van Gennip (CDA) vond het noodzakelijk om strengere regels te stellen om discriminatie op de arbeidsmarkt effectief tegen te gaan.

De resultaten van afspraken en convenanten die in de afgelopen 25 jaar met bedrijven zijn gemaakt, blijven onder de maat. Er is dus nog steeds geen sprake van gelijke kansen op de arbeidsmarkt.

Arbeidsdiscriminatie heeft ernstige gevolgen voor individuen en groepen die het treft, voor werkgevers die talent mislopen, en voor de sociale cohesie in de samenleving.

De Aziatische gemeenschappen, veelal werkzaam als mkb'er of zzp'er, zijn een enorme economische kracht binnen de Nederlandse samenleving, maar ook jongeren die zich willen ontplooiën in de maatschappij verdienen een goed toekomstperspectief.

Met de invoering van een Arbeidsomstandighedenwet kan iedereen op de arbeidsmarkt in gelijke gevallen gelijk behandeld worden.

Een gelijk speelveld behouden en het gelijkheidsbeginsel toe blijven passen, dat ligt natuurlijk al stevig verankerd in Artikel 1 van de Grondwet, maar de Eerste Kamer veegde de invoering van de wet in maart 2024 met 1 stem verschil van tafel, en dat moet worden teruggedraaid.

100+ jaar Chinese gemeenschappen

Wij vragen ook aandacht voor het langdurige probleem van kansenongelijkheid waar de Chinese gemeenschappen in Nederland al ruim 100 jaar mee te maken heeft. Ondanks hun belangrijke bijdragen aan de Nederlandse samenleving worden deze gemeenschappen nog steeds geconfronteerd met systemische barrières die hun toegang tot gelijke kansen in verschillende aspecten van het leven, waaronder onderwijs, werkgelegenheid, gezondheidszorg en sociale integratie, belemmeren.

In Nederland zijn ruim 80 duizend mensen van Chinese herkomst, en die maken het vaakst discriminatie mee, namelijk één op de twee. De meer dan 350 duizend van Indonesische herkomst ervaren dat één op de zes (16%). Meer dan één op de drie van de ruim 130 duizend mensen (36%) met een achtergrond uit (Zuid-)Oost-Azië is in de afgelopen jaren onheus bejegend. Dit beeld kwam in maart 2024 naar voren na een onderzoek van de Universiteit van Amsterdam (UvA) en Fontys Hogeschool (Pedagogiek), uitgevoerd in opdracht van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW).

Nederlanders die door anderen aangezien worden als personen met een Chinese achtergrond krijgen op straat regelmatig pijnlijke stereotyperende termen naar hun hoofd geslingerd. De meest genoemde gronden van ervaren discriminatie zijn 'afkomst' (75%) en 'huidskleur' (43%).

Historisch gezien hebben Chinese gemeenschappen in Nederland dus te maken gehad met discriminatie, marginalisatie en stereotypering, wat heeft geleid tot sociaaleconomische ongelijkheid en beperkte opwaartse ontwikkelingsmogelijkheid. Deze ongelijkheid duurt tot op de dag van vandaag voort en houdt een cyclus van achterstelling en uitsluiting in stand voor generaties Nederlanders van Chinese afkomst.

Specifieke aandachtspunten:

- **Toegang tot onderwijs:** Veel leden van Chinese gemeenschappen ervaren problemen bij de toegang tot kwaliteitsonderwijs als gevolg van taalbarrières, culturele verschillen en discriminerende praktijken in onderwijsinstellingen.
- **Werkgelegenheidskansen:** Ondanks hun vaardigheden en kwalificaties worden personen van Chinese afkomst vaak gediscrimineerd op de arbeidsmarkt, wat resulteert in een beperkte carrièrevoortgang en lagere lonen in vergelijking met hun Nederlandse tegenhangers.
- **Verschillen in gezondheidszorg:** De Chinese gemeenschap ondervindt problemen bij de toegang tot cultureel gevoelige gezondheidszorg, wat leidt tot verschillen in gezondheidsresultaten en welzijn.
- **Sociale integratie:** Discriminatie en vooroordelen belemmeren de sociale integratie van Chinese gemeenschappen, wat leidt tot gevoelens van vervreemding en isolement.

Het aanpakken van deze problemen vereist een gezamenlijke inspanning van beleidsmakers, gemeenschapsleiders en maatschappelijke organisaties.

De Nederlandse overheid en relevante belanghebbenden moeten actie ondernemen om:

- Antidiscriminatiemaatregelen en –beleid te implementeren om te zorgen voor gelijke toegang tot onderwijs, werkgelegenheid en gezondheidszorg voor Chinese gemeenschappen.
- Culturele vaardigheidstrainingen te geven aan openbare dienstverleners en werkgevers om begrip en respect te kweken voor de Chinese cultuur en gemeenschappen.
- Gerichtte programma's en initiatieven te creëren om de sociale inclusie en integratie van Chinese gemeenschappen in de Nederlandse samenleving te bevorderen.
- Diversiteit en vertegenwoordiging in alle sectoren aan te moedigen, waaronder de overheid, academische wereld en particuliere sector, om het multiculturele weefsel van de Nederlandse samenleving te weerspiegelen.

Door deze al lang bestaande ongelijkheden aan te pakken, kunnen we bouwen aan een meer inclusief en rechtvaardig Nederland waar alle burgers, ongeacht hun etnische achtergrond, de kans krijgen om zich te ontplooien en bij te dragen aan de samenleving.

De afhaalchinees: cultureel erfgoed

Op 1 januari 2022 heeft de Nederlandse regering de regeling voor Aziatische koks beëindigd. Momenteel kunnen restaurants nog steeds via de gewone arbeidsvisumkanalen een aanvraag indienen voor chef-koks uit China, maar de procedures zijn omslachtiger en de kans om afgewezen te worden is ook erg groot.

Op 29 maart 2023 lanceerde de Nederlandse regering een richtlijn voor aangewezen beleid (Het Beleidskompas), waarin overheidsinstanties werden verplicht adequate communicatie te verrichten over belangrijke beslissingen met de sector.

Vanaf 1 juli 2024 heeft de Nederlandse regering de erkenning van de speciale vaardigheidseisen voor Aziatische chef-koks ingetrokken. Dit betekent dat restauranteigenaren bij het aanvragen van een werkvergunning geen speciale vaardigheden voor Aziatische koks kunnen vragen. Op deze manier gelooft de Nederlandse overheid dat alle werklozen of werkzoekenden na een korte beroepsopleiding gediplomeerde Aziatische koks kunnen worden, waarmee de beroepsvacature van Chinese foodchefs kan worden ingevuld. Dit is –indachtig de benodigde expertise– uiteraard onredelijk en zelfs absurd.

Het beschermingsbeleid van de Nederlandse overheid voor kleine en middelgrote ondernemingen (bestaanszekerheid kleine ondernemers) is van politiek belang, omdat veel Aziatische restaurants de basis vormen voor veel Chinezen om zich in Nederland te vestigen, en de keuken de kern is van het restaurant. Als er een probleem is in de keuken, zal het restaurant worden opgedoekt. Er zullen problemen zijn met het probabilistische management, en dit staat gelijk aan het ontnemen van de Nederlandse Chinezen van hun fundamentele recht om in hun levensonderhoud te voorzien. Ook werknemers in Aziatische restaurants vormen een kwetsbare groep. Vanwege taal- en cultuurbarrières hadden zij extra zorg van de Nederlandse overheid moeten krijgen in plaats van hen “gelijk te behandelen”.

Bijna vier generaties Nederlanders genieten al meer dan 100 jaar van de heerlijke smaken uit de buitenlandse keuken. In de afgelopen jaren zijn echter al ca. 600 Aziatische smultoko's door de nieuwe regelgeving gedwongen gesloten. Dat is slecht voor de consument, economie en vastgoedwereld.

De overheid moet goed begrijpen dat er geen beleidskeuzes geaccepteerd worden die de culturele rijkdom van dit land uithollen. Het gaat niet alleen om een afhaalchinees, maar om het behoud van een levendig cultureel erfgoed. Omdat smaken verbinden. Omdat diversiteit verdedigd moet worden, juist nu.

Deze keukens zijn méér dan alleen eten. Ze vertellen verhalen van migratie, integratie en verbondenheid. En wat dacht u van de lokale economie? Honderden banen staan op het spel, en winkelstraten verliezen straks levendigheid. Toegankelijkheid tot authentieke smaken zal grotendeels verdwijnen. Traditionele recepten worden onhaalbaar als gespecialiseerde koks niet meer in Nederland mogen werken of als ze onbetaalbaar worden gemaakt.

Wat gebeurt er als er meer dan 60 procent (dat is tot op heden de prognose) gaat stoppen? Er gaat dan een maatschappelijke functie verloren. Je krijgt een vastgoedprobleem; zwarte gaten in dorpen en steden, die weer tot vereenzaming en overlast en veel hogere kosten gaan leiden. En wat komt er dan voor in de plaats?

Het is van belang dat een afvaardiging van Aziatische horeca een stoel aan tafel krijgt bij beleidsmakers in Den Haag. Daarmee kan controle uitgeoefend blijven worden op een gelijk speelveld binnen deze sector die al generaties lang een grote bijdrage levert aan de economie en sociale cohesie van Nederland.

««««««««««««««««

PENSIOENLAND

Ouderen moeten straks misschien veel meer belasting betalen – is dat wel eerlijk?

Ambtenaren van het ministerie van Financiën hebben een nieuw plan bedacht. Dat plan zorgt ervoor dat gepensioneerden in de toekomst meer belasting moeten gaan betalen dan mensen die nog werken.

Wat is het idee?

Op dit moment betalen mensen die werken een premie voor de uitkering die je krijgt als je oud bent. In het nieuwe plan zou dat anders geregeld worden: het basispensioen zou dan betaald worden uit het algemene belastinggeld, en niet meer uit die speciale premie. Dit heet fiscalisering van de AOW-premie.

Gepensioneerden moeten dan wél premie gaan betalen, net als werkenden – maar ze krijgen daarbij niet dezelfde belastingvoordelen.

Bijv. iemand die met pensioen is, maar ongeveer hetzelfde verdient als iemand die werkt, zou in het nieuwe plan tot wel 5000 euro per jaar minder overhouden. Dat is een groot verschil.

Waarom is dat zo?

Omdat werkenden allerlei kortingen en voordelen krijgen van de belastingdienst, zoals de arbeidskorting. Die korting kan oplopen tot duizenden euro's per jaar. Gepensioneerden krijgen alleen een lagere ouderenkorting, en daarnaast moeten ze ook nog een bijdrage van 5,26% betalen voor de zorgverzekering, die werkenden niet zelf hoeven te betalen – dat doet hun baas voor hen.

Gepensioneerden krijgen dus minder belastingvoordelen, maar moeten straks wél extra betalen, terwijl hun kosten – voor boodschappen, huur en energie – gewoon hetzelfde zijn als die van werkenden. En het grote verschil: gepensioneerden kunnen hun inkomen vaak niet meer aanvullen, want ze werken meestal niet meer. Ze moeten dan hun spaargeld of pensioen gebruiken om rond te komen.

Er is ook een moreel probleem: deze mensen hebben hun hele leven premie betaald voor de AOW. Ze hebben bijgedragen aan het aanvankelijk solidaire systeem, en nu ze eindelijk zelf die AOW krijgen moeten ze wéér gaan betalen. Is dat eerlijk?

Veel ouderen doen nog steeds veel voor de maatschappij: ze passen op kleinkinderen, doen vrijwilligerswerk, of werken zelfs nog een beetje, maar het belastingstelsel kijkt alleen naar betaald werk. Alles wat ouderen vrijwillig doen telt niet mee.

Dit belastingvoorstel betekent dus een flinke lastenverzwaring voor ouderen, zonder dat ze daar iets voor terugkrijgen. En het lijkt alsof ze gewoon minder meetellen – alsof het leeftijdsdiscriminatie is, verstopt in belastingregels. De AOW-leeftijd en pensioenleeftijd zijn de afgelopen jaren fors verhoogd, en nu mogen ouderen ook nog eens op gaan draaien voor de

flinke overheidsuitgaven aan bijv. defensie.

Pensioengeld wordt ook hard geraakt door dalingen op de beurs. 150 pensioenfondsen beleggen voor ruim 10 miljoen Nederlanders. De meeste mensen beleggen zonder dat ze het weten. Fondsen zijn gelukkig wel voorbereid op beursverliezen en er bestaat een collectieve solidariteitsreserve.

Voor 1 januari 2028 moeten pensioenfondsen, verzekeraars, premiepensioeninstellingen, werkgevers en vakbonden de pensioenen aanpassen naar de nieuwe pensioenwet die op 1 juli 2023 is ingegaan. Het nieuwe stelsel zal meebewegen met de economie. De afgelopen jaren bleef die economie gezond, maar dat was niet terug te zien in de hoogte van het pensioen.

We hebben een eerlijker systeem nodig, dat ook rekening houdt met kwetsbare ouderen, want iedereen moet kunnen vertrouwen op een rechtvaardige samenleving – ook als je met pensioen bent.

Politieke dimensie

Het voorstel werpt fundamentele politieke vraagstukken op:

• Solidariteit en rechtvaardigheid

Ouderen hebben hun hele werkende leven premie betaald voor de AOW. Is het dan rechtvaardig om hen op latere leeftijd opnieuw te belasten zonder compensatie? Solidariteit tussen generaties is altijd een centraal principe geweest binnen leidende Nederlandse politieke ideologieën.

Het voorstel lijkt juist die solidariteit te ondermijnen: ouderen gaan netto méér betalen, terwijl hun inkomens beperkt zijn en zij zelf weinig mogelijkheden hebben om dat te compenseren via werk.

• Economische rationaliteit

Vanuit een liberale of neoliberale benadering kan de hervorming worden verdedigd als een poging om het belastingstelsel efficiënter en houdbaarder te maken. De vergrijzing zorgt voor oplopende kosten van de AOW. Door fiscalisering kan de financiering van de AOW stabiel worden, omdat het dan uit de bredere belastinginkomsten komt in plaats van alleen via premies van werkenden.

Tegelijkertijd stelt deze visie economische duurzaamheid boven directe herverdeling, wat sociale ongelijkheid op leeftijdsgronden kan vergroten.

Maatschappelijke implicaties

Het belastingplan wijst op maatschappelijke gevolgen:

- **Lastenverzwaring voor ouderen** met soms duizenden euro's per jaar, wat vooral hard aankomt bij mensen met een middeninkomen.
- **Grotere bestaansonzekerheid**, omdat pensioenen vaak niet voldoende stijgen met de kosten van levensonderhoud, terwijl ouderen niet eenvoudig hun inkomen kunnen aanvullen.
- **Moreel vraagstuk**: mensen hebben premie betaald en krijgen nu opnieuw de rekening gepresenteerd. Dit wordt ervaren als een breuk in het sociaal contract.
- **Onzichtbare bijdrage van ouderen** (zoals vrijwilligerswerk en mantelzorg) wordt niet meegewogen in het fiscale beleid.

Het beleid werkt leeftijdsdiscriminatie in de hand, omdat ouderen disproportioneel worden geraakt en onvoldoende politieke stem hebben.

Breder politiek debat

Deze discussie past in een bredere trend in de Nederlandse politiek, waarin:

- **De betaalbaarheid van de verzorgingsstaat** ter discussie staat;
- **Intergenerationele solidariteit** onder druk komt te staan (jong vs. oud);
- **Het vertrouwen in de overheid** afneemt wanneer hervormingen als onrechtvaardig worden ervaren.

Links–progressieve partijen zullen zich vermoedelijk verzetten tegen dit plan en pleiten voor compensatie of alternatieven (zoals hogere belasting op kapitaal). Centrum– en rechtse partijen kunnen fiscalisering zien als onderdeel van een noodzakelijke hervormingsagenda, maar zullen voorzichtig moeten zijn gezien de electorale kracht van ouderen.

Het voorstel tot fiscalisering van de AOW–premie is niet slechts een technische hervorming, maar raakt aan fundamentele vragen over rechtvaardigheid, solidariteit, en de rol van de staat. Politiek gezien is dit een explosief dossier: ouderen zijn een machtige stemgroep en hun belangen raken aan diepgewortelde waarden in de Nederlandse samenleving.

Een fiscale verschuiving die gepensioneerden hard treft zonder compensatie, kan leiden tot politieke onrust, een vertrouwensbreuk tussen burger en overheid, en een nieuw debat over wat een rechtvaardige ouderdomsvoorziening eigenlijk inhoudt.

Het wensenlijstje:

- **Houdt het huidige basispensioen intact.** Bouw een volledige AOW bijv. niet in 50 maar in 40 jaar op, dat kan het AOW–gat voor gepensioneerde migranten ook verkleinen en de uitvoering vereenvoudigen.

SPORT EN GEZONDHEID

Gezond leven moet voor iedereen haalbaar zijn

Een gezond lichaam en een frisse geest helpen je beter door het leven. Of je nu studeert, werkt of even niet weet wat je wil doen: goed in je vel zitten maakt alles makkelijker. Sport en beweging zijn niet alleen goed voor je gezondheid, maar ook voor je mentale kracht. En gezond leven hoort niet iets te zijn dat alleen kan als je geld of vrije tijd hebt. Daarom zetten wij ons in voor eerlijke kansen op gezondheid voor alle jongeren en ouderen.

Werk aan welzijn

- **Meer gratis sportmogelijkheden voor jongeren**

Sport moet voor iedereen toegankelijk zijn, ook als je weinig geld hebt. Daarom willen we dat gemeenten meer gratis sportactiviteiten organiseren, zoals bootcamps, basketbaltoernooien of voetbaltoernooien in de wijk. Ook willen we dat je op school of mbo makkelijk in contact komt met sportverenigingen.

- **Een gezondere omgeving, zonder betutteling**

We willen dat gezond kiezen makkelijker wordt. Dus: water gratis beschikbaar op school, gezondere snacks in schoolkantines, en minder reclame voor ongezonde troep op social media en rond scholen. Niet door je te vertellen wat je wel of niet mag, maar door gezonde keuzes normaal en aantrekkelijk te maken.

- **Mentale gezondheid serieus nemen**

Steeds meer jongeren hebben last van stress, prestatiedruk of somberheid. Dat is geen aanstellerij, dat is een keiharde werkelijkheid. Daarom zorgen we voor meer jongerencoaches, sneller hulp bij mentale klachten, en lessen op school over hoe je goed voor je brein zorgt — net zo normaal als gymles.

- **Beweging in het dagelijks leven stimuleren**

Niet iedereen houdt van sport, en dat hoeft ook niet, maar we willen wel dat bewegen vanzelfsprekend is. Dus veilige fietsroutes, goede verlichting, plekken om te skaten, voetballen, fitnesssen, en geen wijken waar je 's avonds liever niet buiten komt.

- **Ondersteuning voor jongeren met een verschillend vermogen**

Iedereen moet kunnen meedoen. Ook als je niet alles kunt of chronisch ziek bent. Daarom investeren we in aangepaste sporten en begeleiding op maat. Jouw gezondheidssituatie mag je geen buitenstaander maken.

Als je jong bent, lijkt je gezondheid vanzelfsprekend, maar het is juist nú dat je een basis legt voor later. Gezond leven is geen luxe, maar een recht. Wij willen dat elke jongere — of je nu op het mbo zit, werkt of thuiszit — maar ook elke oudere toegang heeft tot goede zorg, gezonde keuzes en genoeg beweging.

Sporten verkleint het risico op een groot aantal aandoeningen als hart- en vaatziekten, obesitas, osteoporose, beroertes. Dat scheelt zorgkosten in de toekomst. De totale kostenpost van overgewicht en obesitas bij volwassenen in Nederland is ruim 79 miljard euro per jaar (€11.500 per volwassene met overgewicht).

Door praktijklessen, zoals vitaliteits- en weerbaarheidprogramma's, gericht op overtuigen van fysieke en mentale kracht kan theorie, praktijk, sport en ontspanning geïntegreerd worden voor een gezondere leefstijl.

Op naar een mentaal gezonde leeromgeving waar je je veilig en geaccepteerd voelt.

Om persoonlijke en/of teamspirit tot ontplooiing te laten komen kunnen burgers bij verenigingen of op scholen werken aan zelfrespect, respect voor de ander, zelfbeheersing, (zelf)vertrouwen, discipline en het scherpen van een sterke wil. In een individuele en/of teamervaring worden reflectie, samenwerkings- en teamontwikkeling, vertrouwen, integriteit en passie als waarden verankerd en bewustwording gekweekt van eigen fysieke en mentale mogelijkheden.

De fundamentele waarden en karaktereigenschappen die leiden naar het goed in je vel zitten: fysieke hoedanigheid, intelligentie, groeistrategie, humor, tolerantie, interesse, normen en waarden, geluk en gezondheid.

««««««««««««««««

CULTUUR IS VAN ONS ALLEMAAL

Kunst en creativiteit maken het leven rijker

Of je nu houdt van rap, dans, mode, film, theater, graffiti of games — cultuur is overal. Het helpt ons om onszelf te uiten, elkaar te begrijpen en de wereld te verbeelden, maar de cultuursector heeft het zwaar. Veel jonge makers komen er niet tussen, en werken in deze sector wordt nog steeds slecht betaald. Dat moet anders. Wij geloven dat kunst en cultuur geen luxe zijn, maar een basisbehoefte.

Express yourself

- **Meer kansen voor jonge makers en creatievelingen**

Jong talent verdient ruimte. Dus investeren in broedplaatsen, kleine podia, filmhuizen, werkplaatsen en festivals waar jonge kunstenaars, muzikanten, dansers en ontwerpers kunnen experimenteren. En we maken het makkelijker om hier subsidie voor te krijgen, ook als je geen “klassieke” kunstenaar bent.

- **Betaalbare cultuur voor iedereen**

Naar een concert, film of museum gaan mag geen geldkwestie zijn. Wij willen dat jongeren tot 27 jaar korting krijgen bij culturele instellingen en evenementen. Ook moeten scholen en mbo's beter samenwerken met theaters, musea en lokale artiesten, zodat iedereen kennismakt met cultuur.

- **Diversiteit in de cultuursector**

De cultuurwereld moet een afspiegeling zijn van de samenleving. Dat betekent: meer ruimte voor verhalen van mensen met verschillende achtergronden, genders, oriëntaties en perspectieven. We willen fondsen die juist deze projecten actief steunen.

- **Goede arbeidsvoorwaarden**

Veel kunstenaars, technici, docenten en cultuurwerkers werken voor te weinig geld of zelfs gratis. Dat is niet fair. We spreken vaste contracten af en passende lonen in de cultuursector wordt de norm. Kunst maken is ook werk, daar gaat tijd in zitten, en daar hoort een fatsoenlijke beloning bij.

- **Ruimte voor cultuur in elke wijk**

Je moet niet naar een grote stad hoeven reizen om iets tofs mee te maken. Elke regio verdient zijn eigen culturele hotspots: van muziekstudio's tot spoken word-avonden en straatkunstfestivals. Cultuur hoort ook op pleinen, in buurthuizen, op scholen en online.

Cultuur helpt je om na te denken, te dromen, te voelen en te groeien. Het verbindt mensen. In een tijd van verdeeldheid, stress en verstikkende algoritmes zijn kunst en cultuur broodnodige zaken die ons menselijk houden. Daarom investeren wij in een sterke, eerlijke en toekomstgerichte cultuursector. Niet alleen voor vandaag, maar ook voor de makers en verhalen van morgen.

Zonder cultuur is er geen samenleving — alleen overleven.

ZIEKENFONDS 2.0

ZORG DIE WERKT VOOR MENSEN

Omdat goede zorg een recht is, geen luxe

Iedereen krijgt vroeg of laat met zorg te maken. Als je ziek bent, een ongeluk krijgt, mentale hulp nodig hebt of gewoon naar de huisarts moet, dan wil je serieus genomen worden en snel geholpen. Die zorg staat al een tijd onder druk. Zorgpersoneel is overwerkt, wachttijden zijn lang, en sommige behandelingen zijn moeilijk te betalen. Wij vinden: zorg moet altijd om mensen draaien, niet om winst of regels.

Fix it

- **Zorg weer over mensen laten gaan, niet over geld**

We stoppen met winst maken in de zorg. Ziekenhuizen en verzekeraars moeten werken aan betere zorg, niet aan meer winst. Geld dat naar aandeelhouders of bureaucratie gaat, willen we steken in zorgverleners en patiënten.

- **Minder druk op zorgpersoneel**

Verpleegkundigen, verzorgenden en artsen werken vaak te hard voor te weinig waardering. Wij zorgen voor hogere salarissen, minder administratief gedoe en meer inspraak over hoe het werk wordt georganiseerd, want goede zorg begint bij mensen die goed kunnen werken.

- **Mentale zorg sneller beschikbaar**

Steeds meer jongeren kampen met mentale problemen zoals stress, angst of depressie. Toch moeten ze vaak maanden wachten op hulp. Dat is niet oké. De klachten worden niet alleen veroorzaakt door de huidige maatschappelijke onzekerheid en druk. Trauma(verwerking) bijv. is intergenerationeel, wordt net als het besef van in vrijheid leven generaties lang doorgegeven.

Wij investeren in laagdrempelige hulp, zoals psychologen op school of in de wijk, en maken mentale zorg net zo normaal als fysieke zorg.

- **Goede zorg, ook als je niet rijk bent**

Het eigen risico (385 per jaar) levert de overheid en zorgverzekeraars ca. €3,5 tot 4 miljard per jaar op. We maken het eigen risico inkomen- of vermogensafhankelijk. Via hogere inkomstenbelasting voor hogere inkomens en meer algemene belastinginkomsten kan de overheid de kosten dekken. Het eigen risico wordt afgeschaft voor chronisch zieken, huisartsenzorg en medicijnen. Niemand mag zorg uitstellen omdat het te duur is. Basiszorg moet toegankelijk zijn voor iedereen, ongeacht je inkomen of achtergrond.

- **Zorg in de buurt houden**

We willen geen mega-zorginstellingen waar je alleen met geluk een arts te spreken krijgt. We zorgen voor huisartsen, fysiotherapeuten en wijkverpleging in jouw buurt, ook in kleine dorpen of arme wijken. Zorg moet dichtbij en vertrouwd zijn.

- **Meer aandacht voor preventie en gezonde leefstijl**

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom investeren we in gezonde voeding, beweging, stoppen met roken, en goede voorlichting — op school en online. Wie gezond leeft, moet daar ook het voordeel van merken.

Zorg is niet zomaar een dienst, het gaat over mensenlevens. Over jouw gezondheid, die van je ouders, vrienden of opa en oma. Een samenleving laat zien wie ze echt is, door hoe ze voor haar mensen zorgt. Daarom kiezen wij voor een zorgsysteem dat eerlijk, menselijk en toekomstbestendig is. Zorg is geen markt. Zorg is zorg.

Wat was het oude ziekenfonds?

Tot 2006 had Nederland een tweedelig zorgstelsel:

- **Ziekenfondsverzekering** (voor mensen met lagere inkomens): verplichte, inkomensafhankelijke publieke verzekering.
- **Particuliere verzekering** (voor hogere inkomens): vaak duurder, commercieel, met meer keuzemogelijkheden.

Kenmerken van het ziekenfonds:

- Verzekering was inkomensafhankelijk.
- De overheid regelde premie-inning en pakketinhoud.
- Iedereen binnen het ziekenfonds had recht op vrijwel dezelfde zorg.
- Geen marktwerking; artsen werkten veelal in loondienst of met vaste tarieven.

Waarom willen mensen “terug”?

Veelgehoorde voordelen van het oude systeem:

- Meer solidariteit (rijken betaalden relatief meer dan armen).
- Minder marktwerking en bureaucratie.
- Lagere premies voor lage inkomens.
- Minder keuzestress door standaard pakketten.
- Meer vertrouwen in artsen die niet “commercieel” dachten.

Wat zou er moeten veranderen om terug te gaan?

Een terugkeer naar een ziekenfonds-systeem zou deze stappen vergen:

Afschaffen van marktwerking

- Zorgverzekeraars verliezen hun commerciële rol.
- Geen concurrentie meer op prijs of zorginkoop.

Invoering van één publieke zorgverzekering

- Iedereen valt onder één nationale zorgverzekering (of enkele regionale fondsen).
- Premies worden inkomensafhankelijk via belastingheffing.

Herregulering van het zorgaanbod

- Meer centrale regie over wat er vergoed wordt.
- Artsen mogelijk weer deels in loondienst.
- Minder contractonderhandeling tussen zorgaanbieders en verzekeraars.

Beperken van bureaucratie

- Minder administratie voor zorgverleners (minder contracten, minder 'productie-eisen').
- Terug naar eenvoudiger declaratiesysteem.

Beperking commerciële prikkels

- Winsten van zorgverzekeraars worden aan banden gelegd of verboden.
- Geen reclame, geen winstuitkering aan aandeelhouders.

Voordelen van terugkeer

Meer solidariteit

Minder bureaucratie

Betaalbaarder voor lage inkomens

Minder zorg als verdienmodel

Meer vertrouwen in zorgverlener

Is het politiek haalbaar?

Een volledige terugkeer naar een systeem zoals het ziekenfonds is op dit moment politiek gevoelig. Er zijn partijen die pleiten voor minder marktwerking.

Een tussenweg zou kunnen zijn:

- Invoeren van een publieke zorgverzekering als keuzemogelijkheid naast private verzekeraars.
- Sterkere regulering van zorgverzekeraars (maximaal verschil in polisaanbod, meer transparantie).
- Meer basiszorg collectief financieren via belastingen.

Het is technisch en beleidsmatig mogelijk om het zorgsysteem te hervormen richting het oude ziekenfondsmodel. Dat vereist:

- Afschaffing van commerciële zorgverzekeraars of sterke beperking van hun rol.
- Inkomensafhankelijke premies via belastingen.
- Sterke politieke wil én brede maatschappelijke steun.

Ziekenfonds 2.0 – een nieuw zorgstelsel

Een solidair, betaalbaar en toegankelijk zorgsysteem voor iedereen, waarin zorg geen markt is, maar een publieke voorziening. Gericht op kwaliteit van zorg, gelijkheid, en administratieve eenvoud.

Één publieke zorgverzekering voor iedereen

Hoe?

- Of één landelijke organisatie (zoals de oude Ziekenfondsraad) óf meerdere regionale publieke zorgfondsen.
- Geen commerciële verzekeraars meer. Alleen publieke, non-profit aanbieders.
- Iedereen is automatisch verzekerd bij geboorte of inschrijving in Nederland.

Gevolg:

- Geen polisjungle.
- Geen overstapstress of zorgverzekeraars die winst nastreven.

Premie via belasting – inkomensafhankelijk

Hoe?

- Zorgkosten worden deels betaald uit algemene belastingen (zoals nu), deels via een inkomensafhankelijke bijdrage (zoals vóór 2006).
- Werknemersbijdrage via loonheffing; zelfstandigen en gepensioneerden via belastingaangifte.
- Geen aparte maandelijks premie meer.

Gevolg:

- Lage inkomens betalen minder, hoge inkomens betalen meer.
- Geen aanvullende zorgtoeslag nodig → minder bureaucratie.

Uniform basispakket – uitgebreid en duidelijk

Hoe?

- Één duidelijk basispakket voor iedereen, samengesteld door onafhankelijke experts (bijv. Zorginstituut Nederland).
- Dekking van huisartsenzorg, ziekenhuiszorg, GGZ, kraamzorg, fysiotherapie, medicijnen, en tandzorg tot 18 jaar.
- Beperkte eigen bijdrage, géén verplicht eigen risico.

Gevolg:

- Geen stress over vergoedingen.
- Duidelijkheid en gelijkheid in wat iedereen krijgt.

Geen verplicht eigen risico

Hoe?

- Het huidige eigen risico (€385) vervalt volledig.
- Eventuele eigen bijdragen alleen bij specifieke luxe/zorgkeuzes (bijv. privékliniek).

Gevolg:

- Mensen mijden geen zorg uit angst voor kosten.
- Eerlijke toegang tot zorg ongeacht inkomen.

Zorgaanbieders: publieke verantwoordelijkheid, geen commerciële prikkels

Hoe?

- Ziekenhuizen en instellingen worden (deels) teruggebracht naar non-profitstichting of overheidsvorm.
- Geen winstuitkeringen aan aandeelhouders.
- Artsen worden betaald op basis van dienst of vast tarief, niet per verrichting.

Gevolg:

- Zorgverlening draait om patiënt, niet om productie of winst.
- Minder administratieve druk door standaardtarieven en minder contractonderhandelingen.

Bureaucratie afbouwen

Hoe?

- Één declaratiesysteem.
- Minder controle- en verantwoordingsdruk voor artsen.
- Zorgverleners besteden meer tijd aan zorg, minder aan administratie.

Gevolg:

- Meer werkplezier voor zorgpersoneel.
- Lagere kosten voor de overheid.

Democratische controle en transparantie

Hoe?

- Regionale zorgfondsen zijn onder democratische controle (gemeente/provincie/inwoners).
- Transparante besluitvorming over zorgbeleid en -pakketten.

Gevolg:

- Meer betrokkenheid van burgers.
- Minder invloed van lobbygroepen of commerciële partijen.

Aanvullende verzekering: vrijwillig, eenvoudig en non-profit

Hoe?

- Aanvullende pakketten (bijv. voor tandzorg volwassenen, alternatieve zorg, brillen) worden aangeboden door coöperaties of overheid, zonder winstdoel. Minder invloed van lobbygroepen of commerciële partijen.
- Één uniform aanvullend pakket, geen “keuzestress”.

Hoe ziet dit er concreet uit voor een burger?

Voorbeeldscenario: Jeanet, 32 jaar, verpleegkundige, inkomen €36.000 bruto per jaar

- Wordt automatisch verzekerd via het publieke zorgfonds.
- Betaalt een inkomensafhankelijke premie via de loonstrook (bijv. 7% van inkomen boven een bepaalde grens).
- Heeft geen maandelijkse premie, geen zorgtoeslag, geen eigen risico.
- Heeft recht op huisarts, ziekenhuiszorg, GGZ, fysiotherapie, medicatie etc.
- Kan vrijwillig kiezen voor een aanvullend pakket via een publieke coöperatie.

Het Ziekenfonds 2.0 kan een eerlijk, transparant en betaalbaar zorgstelsel zijn waarin solidariteit voorop staat, bureaucratie wordt verminderd en zorg geen markt meer is.

««««««««««««««««

GOED OUD KUNNEN WORDEN

Respect voor wie ouder is — nu én later

Iedereen verdient het om op een fijne manier oud te worden. Gezond, veilig, met waardigheid en in achtneming van ieders achtergrond en afkomst. Opa's, oma's, burens, ouders — zij hebben jarenlang gewerkt, gezorgd en opgebouwd. Als zij ouder worden, verdienen ze de beste zorg, aandacht en steun, maar in de praktijk krijgen veel ouderen te maken met eenzaamheid, te weinig hulp, drukke zorgverleners en digitale administratieve rompslomp.

Het is onvermijdelijk: jij wordt ook ooit ouder. Wat we nu regelen, is dus ook jouw toekomst.

Krasse knarren

• **Zorg en aandacht die past bij ouderen**

Ouderen zijn geen “last”, maar mensen met levenservaring. Wij willen dat ze persoonlijke zorg krijgen, thuis of in een verpleeghuis. Dus: genoeg goed opgeleid personeel, minder werkdruk, en tijd voor een écht gesprek.

• **Waardig oud worden thuis of in de buurt**

Veel mensen willen zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Die zelfregie blijven houden moet kunnen. Daarom zorgen we voor aangepaste woningen, goede wijkzorg, en hulp in de buurt. Ook in verpleeghuizen moet het gaan om leefplezier, niet alleen om medische zorg.

• **Een einde aan eenzaamheid**

Te veel ouderen voelen zich alleen. Wij willen ontmoetingsplekken in de wijk, vrijwilligersprojecten, en activiteiten waarbij jong en oud elkaar ontmoeten. Bijv. gezamenlijke eetprojecten, cultuuractiviteiten of sportgroepen.

• **Eerlijke pensioenen en geen armoede op latere leeftijd**

Ouderen die hun leven lang hebben gewerkt, moeten daarvan kunnen leven. Wij beschermen pensioenen en zorgen dat niemand in armoede oud hoeft te worden. Ook niet als je je leven lang voor anderen hebt gezorgd, onbetaald.

• **Respect en bescherming voor ouderen**

Ouderen verdienen veiligheid, ook als ze kwetsbaar zijn. We pakken misbruik, verwaarlozing en financieel bedrog keihard aan. En we investeren in mantelzorgers: mensen die voor hun ouders, burens of partners zorgen, vaak naast werk of studie.

Ouder worden hoort niet eng of zwaar te zijn. Het is een fase van het leven die net zoveel respect verdient als jong zijn. Hoe wij omgaan met ouderen zegt veel over wat voor samenleving we willen zijn. Zorgzaam. Eerlijk. En met oog voor elkaar.

SAMEN WERKEN AAN EEN SAMENLEVING

Een samenleving is pas open en eerlijk als iedereen mee kan doen, ongeacht of je lichamelijk, verstandelijk, mentaal of met je zintuigen iets anders of minder kunt dan anderen. Helaas worden mensen met een verschillend vermogen nog vaak buitengesloten. Of het nu gaat om werk, school, wonen of gewoon meedoen in de maatschappij: er zijn nog steeds te veel obstakels.

Wij geloven in een samenleving waar niemand wordt buitengesloten. Waar verschillen erkend worden en hulp krijgen geen gunst is, maar een recht. Toegankelijkheid, gelijke kansen en inspraak horen er gewoon bij.

Een inclusieve samenleving betekent dat mensen met verschillende mogelijkheden hun talenten kunnen laten zien, gehoord worden, en zelfstandig kunnen leven – met hulp als dat nodig is, maar altijd met respect voor hun eigen keuzes en waardigheid.

Samen met mensen die ervaring hebben, organisaties en beleidsmakers bouwen we aan een land waar iedereen meetelt, want pas als we echt plek maken voor álle mensen, kunnen we zeggen dat Nederland daadwerkelijk iedereen laat meedoen.

Beleid dat werkt voor iedereen

Dat iedereen meetelt gebeurt niet vanzelf. Het vraagt om goede ideeën, doorzettingsvermogen en dat politici hun werk doen. Zolang mensen met een verschillend vermogen steeds tegen problemen aanlopen bij werk, school, zorg of openbare ruimte, faalt het beleid. Het moet ervoor zorgen dat iedereen kan meedoen.

We weten dat ongelijkheid en uitsluiting niet alleen individuele problemen zijn, maar omstandigheden waar de hele samenleving iets aan moet doen. Daarom ligt het vooral bij politici om barrières weg te halen en inclusie niet als een extraatje te zien, maar als basis van elk besluit.

Dat betekent concreet:

- Wet- en regelgeving die ervoor zorgen dat alles echt toegankelijk wordt, en het niet alleen blijft bij mooie woorden.
- Regels voor gelijke deelname, gemaakt mét mensen met een verschillend vermogen, niet zonder hen.
- Vaste geldstromen voor voorzieningen die helpen zelfstandig te leven en kansen te krijgen – niet afhankelijk van tijdelijke projecten.
- Beleid dat vooraf wordt gecontroleerd of het iedereen meeneemt, zodat niemand wordt buitengesloten.

Een samenleving is pas echt menselijk als iedereen meedoet. Dat vraagt geen mooie praatjes, maar duidelijke keuzes en een overheid die haar verantwoordelijkheid neemt. Het is tijd dat inclusie geen droom blijft, maar de norm wordt.

Met elkaar, voor elkaar, volgens NL PLAN – (Rymer & Jurriaan)

ONDERWIJS DAT IEDEREEN ZIET

voor jongeren, ouderen en groepen die vaak vergeten worden

Onderwijs is meer dan alleen feiten leren. Het is de basis van onze samenleving. Het helpt mensen om sterk te worden, om betrokken te zijn bij de wereld om hen heen en om hun hele leven mee te doen.

In onze maatschappij, die steeds diverser, digitaler en ouder wordt, is het tijd voor onderwijs dat jongeren niet alleen helpt om goede cijfers te halen, maar ook om te leren leven. Waar ouderen niet vergeten worden, maar juist kunnen blijven leren en meedoen. En waar gemarginaliseerde groepen ook worden gezien en gewaardeerd, jong en oud, zowel op school als daarbuiten.

NL PLAN kiest voor onderwijs dat recht doet aan iedereen.

Wat gaat er mis in het huidige onderwijs?

- **Er wordt te veel nadruk gelegd op toetsen en prestaties.** Dat zorgt voor stress en maakt dat jongeren zich vaak niet op hun plek voelen.
- **Er is te weinig aandacht voor verschillende talen, verhalen over migratie en culturele herkenning.** Vooral jongeren met een achtergrond uit Azië, Afrika of het Caribisch gebied merken dat.
- **Ouderen krijgen weinig kansen om te blijven leren.** Daardoor voelen zij zich steeds vaker buitengesloten, vooral door digitale veranderingen.
- **Praktijkonderwijs wordt nog steeds minder belangrijk gevonden dan theoretisch onderwijs.** Dit zorgt voor ongelijke kansen.

Wat willen we concreet veranderen?

Voor jongeren: eerlijk en toekomstgericht onderwijs

- Vakken over zelfkennis, omgaan met gevoelens en kritisch denken vanaf de middelbare school.
- Docenten trainen om signalen van mentale problemen bij jongeren te herkennen.
- Praktijkonderwijs (over bijv. natuur en voedsel(bereiding)) krijgt evenveel geld en waardering als theoretisch onderwijs.
- Meer samenwerking tussen mbo's, bedrijven en gemeenten voor stages.
- Minder druk op eindtoetsen, meer aandacht voor wat je echt leert.
- Flexibele startmomenten voor vervolgopleidingen.

Voor ouderen: leren is een recht voor het hele leven

- In elke gemeente een plek waar ouderen gratis kunnen leren, bijv. over taal, digitale vaardigheden en cultuur.
- Ouderen geven gastlessen over hun leven, werk of geschiedenis.
- Samen leren tussen jong en oud wordt gestimuleerd.
- Eenvoudige digitale lessen en hulp van vrijwilligers voor ouderen die digibeet zijn.

Voor minder zichtbare groepen

- Meer lessen over geschiedenis en cultuur van alle gemeenschappen in Nederland.
- Lespakketten over racisme, stereotypering en koloniale geschiedenis.
- Meertaligheid wordt gezien als kracht, niet als probleem.
- Meer leraren met een migratieachtergrond door speciale beurzen en aandacht voor diversiteit op lerarenopleidingen.

Voor leraren: vertrouwen, ruimte en waardering

- Kleinere klassen, maximaal 20 leerlingen.
- Extra steun voor scholen in kwetsbare wijken.
- Jaarlijks budget voor leraren om bij te scholen.
- Minder administratie en meer vaste contracten.

Leren is samenleven

NL PLAN gelooft dat onderwijs niet alleen moet draaien om economie, maar vooral om mensen. Een samenleving die niet in iedereen investeert, kiest voor ongelijkheid.

Wij willen een toekomst waarin onderwijs rekening houdt met het verleden, heden en toekomst, en waar ieder mens telt.

Onderwijs dat niet meet wat je mist, maar helpt groeien wat je bent.

Onderwijs is geen privilege, maar een recht

studeren moet goedkoper en toegankelijker

Onderwijs is de sleutel tot persoonlijke ontwikkeling, economische groei en een eerlijke samenleving. Toch wordt studeren in Nederland voor veel jongeren steeds minder bereikbaar. De kosten lopen op, studenten kampen met financiële stress, en het leenstelsel heeft geleid tot hoge schulden bij een hele generatie.

Wij vinden dat studeren geen privilege mag zijn voor wie het kan betalen, maar een basisrecht moet zijn voor iedereen. Daarom moet studeren goedkoper, toegankelijker – en op termijn: kosteloos.

Waarom dit nodig is:

- **Ongelijkheid groeit:** Studenten uit gezinnen met lage of middeninkomens beginnen hun carrière vaak met een forse studieschuld, terwijl anderen dezelfde opleiding 'gratis' kunnen volgen dankzij steun van thuis. Deze ongelijkheid werkt lang door in het verdere leven – bijvoorbeeld bij het kopen van een huis of het opbouwen van vermogen.
- **Financiële stress onder studenten** is wijdverspreid en schadelijk. Studenten combineren hun studie met (te) veel werkuren, wat leidt tot studievertraging, uitval en mentale druk. Juist in een kenniseconomie moeten we investeren in de talentontwikkeling van jongeren, niet hen opzadelen met financiële barrières.
- **De afschaffing van de basisbeurs** heeft zijn belofte niet waargemaakt. De belofte was dat de kwaliteit van onderwijs zou verbeteren door extra investeringen – in werkelijkheid zijn veel studenten er vooral financieel op achteruit gegaan, zonder structurele kwaliteitswinst in het onderwijs.
- **Andere landen laten zien dat het anders kan.** In landen als Duitsland, Zweden en Noorwegen is studeren (vrijwel) gratis. Deze landen investeren bewust in hun jongeren, omdat zij beseffen dat dit op termijn loont – economisch én maatschappelijk.

Wat NL PLAN wil:

- **Op korte termijn:**
Verlaging van het collegegeld.
Herinvoering en uitbreiding van de basisbeurs, met extra ondersteuning voor studenten met een lagere sociaaleconomische achtergrond.
Betere compensatie voor de 'pechgeneratie' die onder het leenstelsel is gevallen.
Goedkopere studentenhuysvesting en meer OV-ondersteuning.
- **Op de middellange termijn:**
Een volledig publieke bekostiging van het hoger onderwijs, waardoor studeren in Nederland stapsgewijs richting kosteloos kan gaan – net als het basisonderwijs.
- **Op de lange termijn:**
Een gratis studie voor elke student, mits voldaan wordt aan redelijke studievoortgang en maatschappelijke inzet (zoals stage of vrijwilligerswerk).
Net als gezondheidszorg en veiligheid beschouwen wij hoger onderwijs als een publieke voorziening waar iedereen toegang toe moet hebben, ongeacht afkomst of inkomen.

De opbrengst:

- **Meer gelijke kansen voor alle jongeren**, ongeacht hun thuissituatie.
- **Een beter opgeleide beroepsbevolking**, die ons land sterker en innovatiever maakt.
- **Minder mentale druk en betere studieresultaten.**
- **Een samenleving waarin talent, en niet de portemonnee, bepaalt wie je kunt worden.**

NL PLAN investeert in jongeren, omdat zij de toekomst van ons land zijn. Goed onderwijs moet geen schuldenlast zijn, maar een springplank naar een betere toekomst.

Breng kooklessen terug in het onderwijs – voed kinderen met kennis, gezondheid en cultuur

Voeding vormt de basis van een gezond leven, maar de kennis over eten verdwijnt steeds verder uit het klaslokaal. Kinderen en jongeren groeien op zonder basiskennis over koken, ingrediënten, voedingswaarde of waar hun eten vandaan komt. Ondertussen nemen overgewicht, ongezonde eetgewoonten en afstand tot culturele diversiteit toe.

NL PLAN pleit voor de structurele terugkeer van kooklessen in het primair en voortgezet onderwijs. Koken is méér dan een praktische vaardigheid – het is een investering in gezondheid, burgerschap en sociale samenhang.

Waarom kookonderwijs nodig is:

- **Gezondheidsbevordering vanaf jonge leeftijd**

Jong geleerd is oud gedaan. Door kinderen al op school te leren koken met verse ingrediënten, leren ze gezondere keuzes maken. Dit draagt bij aan het voorkomen van obesitas, diabetes type 2 en andere leefstijlgerelateerde ziekten, die de overheid miljarden kost. Preventie is niet alleen beter voor het individu, maar ook voor de samenleving en de zorgkosten.

- **Kennis over voedsel en de herkomst ervan**

Jongeren groeien op in een wereld vol bewerkte producten, marketingtrucs en fastfood. Door zelf te leren koken, ontdekken ze wat écht eten is. Ze leren etiketten lezen, begrijpen hoe voeding werkt, en maken bewustere keuzes in de supermarkt.

- **Meer begrip en verbinding tussen culturen**

Eten is een belangrijk onderdeel van culturele identiteit. Kooklessen bieden de kans om kennis te maken met verschillende keukens, gewoonten en achtergronden. Zo bevorderen ze onderling respect, begrip en inclusie in een diverse samenleving.

- **Tegenwoordig te veel gemak, te weinig zelfredzaamheid**

Jongeren worden steeds afhankelijker van kant-en-klaaroplossingen en bezorgdiensten. Dit vergroot passiviteit en verkleint hun zelfstandigheid. Kookonderwijs stimuleert vaardigheden als plannen, samenwerken, hygiëne en discipline – belangrijke eigenschappen in werk en leven.

- **Van consument naar bewuste burger**

Door jongeren actief te betrekken bij koken, leren ze kritisch kijken naar hun consumptiegedrag, verspilling en duurzaamheid. Dat past bij de transitie naar een meer verantwoorde, milieubewuste samenleving.

Wat NL PLAN wil:

- **Kooklessen als vast onderdeel van het curriculum** in het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs.
- **Samenwerking met ouders, lokale boeren, supermarkten en voedselorganisaties** om lessen te verrijken en lokaal te verbinden.
- **Aandacht voor gezonde voeding, wereldkeukens, duurzaamheid, voedselverspilling en etikettenleer.**
- **Voldoende middelen voor scholen** om keukens in te richten en docenten te scholen.
- **Integratie met andere vakken**, zoals biologie, maatschappijleer en gym, om een bredere bewustwording te creëren rondom gezondheid en welzijn.

De maatschappelijke winst:

- Minder jeugdige obesitas en betere gezondheid op de lange termijn.
- Jongeren die opgroeien met meer respect voor eten, arbeid en cultuur.
- Meer wederzijds begrip in een diverse samenleving.
- Een generatie die zelfredzaam, actief en bewust is.

Koken op school is geen overbodige luxe, maar een investering in een gezonde, verbonden en veerkrachtige samenleving. Geef kinderen weer de tools om hun leven in eigen handen te nemen – letterlijk en figuurlijk.

Benut de kracht van meertaligheid in het onderwijs

In een samenleving waarin talige diversiteit realiteit is, moet het onderwijs daar actief en constructief op inspelen. Bijna alle scholen, mbo-opleidingen en voorzieningen voor voorschoolse educatie in Nederland werken met kinderen en jongeren die thuis een andere taal spreken dan het Nederlands. Deze meertaligheid is geen belemmering, maar een kans.

NL PLAN pleit voor een onderwijsbeleid waarin thuistalen worden erkend en benut als waardevolle hulpbron voor het leren van én in het Nederlands. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat het inzetten van thuistalen het taalbegrip en de algemene leerprestaties versterkt, zonder afbreuk te doen aan de beheersing van het Nederlands.

Daarom zetten wij in op de volgende maatregelen:

• Verankering in beleid

Scholen worden gestimuleerd en ondersteund om een duidelijke visie op meertaligheid op te nemen in hun taalbeleidsplan. Het benutten van talige diversiteit moet een bewuste, onderbouwde keuze worden binnen het onderwijsbeleid.

• Professionalisering van leraren en pedagogisch medewerkers

Wij investeren in opleiding, nascholing en professionalisering, zodat onderwijsprofessionals zich beter toegerust voelen om effectief om te gaan met talige diversiteit in de klas. Dit moet ook worden opgenomen in de bekwaamheidseisen voor leraren.

- **Centrale ondersteuning en expertise**

Wij pleiten voor de oprichting van een landelijk expertiseplatform dat scholen voorziet van materialen, technologieën en handreikingen om meertaligheid op didactisch verantwoorde wijze in te zetten.

- **Inclusieve kerndoelen en examenprogramma's**

Meertaligheid en thuistalen moeten structureel worden geïntegreerd in de nieuwe kerndoelen en examenprogramma's, zodat aandacht voor talige diversiteit geen vrijblijvende keuze blijft, maar een vast onderdeel van het curriculum wordt.

- **Vorbereiding op een meertalige samenleving**

Door thuistalen te waarderen en benutten, bereiden we álle leerlingen – ook eentalig opgegroeide – beter voor op deelname aan een diverse, meertalige samenleving. Taalvaardigheid in meerdere talen is niet alleen een pedagogisch voordeel, maar ook een maatschappelijke en economische meerwaarde.

NL PLAN ziet meertaligheid als een kracht, geen probleem. Het onderwijs moet deze realiteit niet negeren, maar actief omarmen en benutten. Daarvoor is visie, ondersteuning en politieke daadkracht nodig.

Met NL PLAN weet je dat het kan – (Vincent J.)

««««««««««

STRIJD TEGEN NEPNIEUWS EN DESINFORMATIE

In een gezonde democratie zijn feiten het fundament van debat, beleid en besluitvorming. Nepnieuws en desinformatie ondermijnen dat fundament, zaaien verwarring en wantrouwen, en maken burgers kwetsbaar voor manipulatie. NL PLAN neemt deze bedreiging voor de democratische rechtsstaat uiterst serieus. Daarom zetten wij in op een brede, integrale aanpak tegen nepnieuws en desinformatie, met respect voor persvrijheid en vrijheid van meningsuiting.

Mediawijsheid vanaf jonge leeftijd

De beste verdediging tegen nepnieuws is een goed geïnformeerde samenleving. Wij investeren in structureel onderwijs in mediawijsheid:

- Verplichte lessen digitale geletterdheid en media-analyse in het basis- en voortgezet onderwijs.
- Opleiding en bijscholing van docenten in het herkennen en duiden van online misinformatie.
- Publieke campagnes gericht op het bevorderen van kritisch denken en broncontrole bij volwassenen.

Versterking van onafhankelijke journalistiek

Een sterke, onafhankelijke journalistiek is cruciaal om desinformatie te bestrijden:

- Meer structurele ondersteuning voor onderzoeksjournalistiek, vooral op lokaal niveau.
- Transparante subsidies voor journalistieke innovatie en factcheckprojecten.
- Bescherming van persvrijheid tegen politieke en commerciële druk.

Aansprakelijkheid voor platforms

Socialemediaplatforms dragen een verantwoordelijkheid in het tegengaan van schadelijke desinformatie:

- Wetgeving die platforms verplicht om transparant te zijn over hun algoritmes en moderatiebeleid.
- Sancties bij aantoonbare nalatigheid in het tegengaan van verspreiding van aantoonbaar schadelijke nepnieuws (zoals tijdens verkiezingen of volksgezondheids crises).
- Samenwerking met factcheckers en wetenschappers om misleidende inhoud te detecteren en beperken, zonder in te grijpen in legitieme meningsuiting.

Stevige aanpak van buitenlandse inmenging

Buitenlandse mogendheden maken actief gebruik van desinformatie om democratieën te ontwrichten:

- Inlichtingendiensten krijgen meer capaciteit om digitale beïnvloeding op te sporen en te voorkomen.

- Strengere regels rond politieke advertenties met verplichte transparantie over financiering en herkomst.
- Internationale samenwerking binnen de EU en NAVO om digitale dreigingen te monitoren en tegen te gaan.

Transparante overheid, minder ruimte voor wantrouwen

Nepnieuws krijgt sneller voet aan de grond als mensen het vertrouwen in de overheid verliezen:

- Openbaarheid van bestuur wordt de norm, niet de uitzondering.
- Proactieve communicatie over beleid en besluitvorming.
- Heldere en toegankelijke overheidsinformatie, zonder jargon en met ruimte voor dialoog.

Rechtspraak mag politieke verdachtmaking nooit legitimeren

Publicaties van mediaplatforms kunnen suggestieve en schadelijke insinuaties bevatten, waarin een politieke partij, haar leden en medewerkers ten onrechte in een kwaad daglicht kunnen worden gebracht. Ondanks het ontbreken van feitelijke onderbouwing of concreet bewijs, kan een rechtbank oordelen dat de inhoud van zo'n publicatie "maatschappelijk relevant" is. Dit vormt volgens ons een gevaarlijk precedent: het opent de deur voor laster verpakt als onderzoeksjournalistiek en ondermijnt de bescherming van nieuwe politieke initiatieven tegen onterechte mediacampagnes.

Onevenwichtige bescherming van persvrijheid ten koste van politieke participatie

NL PLAN onderkent het belang van persvrijheid als pijler van de democratie. Echter, juridische uitspraken kunnen een selectieve bescherming veroorzaken, waarbij het recht op eer en goede naam van een politieke partij volledig ondergeschikt wordt gemaakt aan onzorgvuldige, suggestieve berichtgeving. Dit tast het vertrouwen in de rechtsstaat aan en draagt bij aan een klimaat waarin vooral nieuwkomers in de politiek vogelvrij verklaard worden.

Gevolgen voor veiligheid en politieke deelname

Lasterlijke publicaties en rechterlijke uitspraken hebben directe gevolgen voor de veiligheid van partijkandidaten. Leden kunnen worden bedreigd of geïntimideerd tijdens campagneactiviteiten. In sommige gemeenten kan de veiligheid voor partijkandidaten en –medewerkers tot op de dag van vandaag, zelfs na diverse aangiften en getuigenverklaringen, niet worden gegarandeerd. Dit zijn schrijnende voorbeelden van hoe de ruimte voor vrije politieke deelname in de praktijk ernstig is aangetast.

Financiële uitsluiting op basis van ongefundeerde berichtgeving

Als direct gevolg van tendentieuze media-aandacht kan een bank de bankrelatie met een klant die actief is binnen de politiek eenzijdig beëindigen. Dit kan gebaseerd zijn op onjuiste berichtgeving van media. Dat toont aan hoezeer ongefundeerde berichtgeving ook gevolgen heeft voor toegang tot essentiële middelen voor politieke deelname.

Structureel ongelijk speelveld voor nieuwe politieke bewegingen

NL PLAN stelt vast dat er sprake is van een samenloop van structurele belemmeringen, waaronder:

- rechterlijke legitimering van verdachtmakingen zonder bewijs;
- institutionele blindheid voor de veiligheidsrisico's van politieke kandidaten;
- financiële uitsluiting op basis van mediaberichten;
- gebrekkige bescherming van privacy en rechten van burgers die participeren in het democratisch proces.

Deze samenloop van omstandigheden vormt volgens ons een ernstige bedreiging voor de rechtsstaat en het vertrouwen in democratische instituties. Zeker in de aanloop naar verkiezingen moet er secuur aandacht worden besteed aan rechtsbescherming van nieuwe politieke partijen en de noodzaak van een gelijk speelveld.

De hoogste bestuursrechter van Nederland moet deze signalen van structurele ondermijning van democratische rechten serieus nemen (met inachtneming van de op 1 januari 2023 in werking getreden Wet weerbare overheid). De impact van rechterlijke uitspraken op het functioneren van nieuwe politieke bewegingen in overweging te nemen bij toekomstige toetsing. Waar mogelijk via advisering of reflectie bij te dragen aan het herstel van een evenwichtige balans tussen persvrijheid en het recht op politieke participatie en veiligheid.

NL PLAN kiest voor een samenleving waarin burgers grip hebben op informatie, niet omgekeerd. Waar meningsverschillen worden uitgevochten met argumenten, niet met leugens. En waar waarheid, hoe ongemakkelijk soms ook, de basis blijft van onze waardevolle democratie.

««««««««««««««««

HET GEVAAR VAN AI

Kunstmatige intelligentie (AI) ontwikkelt zich supersnel. Denk aan spraakassistenten, gezichtsherkenning, dokters die met hulp van AI diagnoses stellen, en zelfs teksten die door computers worden geschreven. AI is overal en maakt het leven makkelijker en sneller. Maar er zitten ook grote risico's aan, vooral in een land als Nederland waar privacy, democratie en gelijkheid hoog in het vaandel staan.

Wat gebeurde er op 27 mei 2025?

De Eerste Kamer stemde tegen een wet die de minister van Justitie meer macht zou geven om zonder rechter organisaties te verbieden. Die wet was bedoeld om motorbendes aan te pakken, maar het zou ook betekenen dat de minister teveel macht krijgt en kritiek kan laten stoppen. Als zo'n wet alsnog wordt ingevoerd, kunnen burgers straks ook beperkt worden om zich te organiseren tegen bijv. AI.

Privacy en vrijheid staan onder druk

Nederland beschermt de privacy van mensen redelijk goed, dankzij wetten zoals de AVG, maar AI verzamelt en gebruikt enorm veel data, bijv. om te beslissen wie extra wordt gecontroleerd door de Belastingdienst. Dat kan onrechtvaardig zijn, zoals bij de toeslagenaffaire bleek, waar bepaalde groepen werden benadeeld. Als AI belangrijke beslissingen neemt zonder dat mensen er goed naar kunnen kijken, kunnen onze rechten worden aangetast.

AI kan ongelijkheid vergroten

AI leert van data, maar als die data niet eerlijk is, wordt AI dat ook niet. Bijv. bij sollicitaties, politiewerk of het geven van leningen. Minderheidsgroepen kunnen daardoor onterecht benadeeld worden, ook al is dat niet de bedoeling. AI kan dus onbewust discriminatie versterken.

Banen verdwijnen door AI

AI en robots kunnen steeds meer taken overnemen, vooral in banen als vervoer, administratie en fabriekswerk. Er komen misschien nieuwe banen, maar niet iedereen kan makkelijk omscholen of een nieuwe baan vinden. Vooral mensen met minder opleiding of oudere werknemers kunnen hierdoor problemen krijgen. Dit kan leiden tot meer ongelijkheid en onrust in de samenleving.

Nepnieuws en vertrouwen in de democratie

AI kan nepteksten, -beelden en -stemmen (deepfake) maken die heel echt lijken. In een tijd waarin er al veel nepnieuws is en meningen steeds sterker verdeeld zijn, kan AI het vertrouwen in de media en politiek kapot maken. Vooral tijdens verkiezingen kan dit gevaarlijk zijn.

Te weinig regels en toezicht

Nederland werkt samen met Europa aan regels voor AI, zoals de AI Act van 2024, maar technologie gaat sneller dan de wet. Zonder goede controle kunnen grote bedrijven of landen met andere belangen bepalen hoe AI wordt gebruikt. Dit kan slecht zijn voor Nederland, vooral als het gaat om onze digitale veiligheid en openbare diensten.

De Belastingdienst maakte twintig jaar lang gebruik van een database waarin (fiscale) gegevens van burgers en bedrijven waren opgenomen, het zogenaamde Risico Analyse Model (RAM). In mei 2018 zou dit systeem zijn uitgeschakeld, voor de inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming, wegens strijdigheid met deze wetgeving wegens onvoldoende mitigerende maatregelen. Op basis van een onderzoek van KPMG heeft de voormalige staatssecretaris van Financiën in maart 2025 geconcludeerd dat het gebruik van RAM niet voldeed aan de destijds geldende wettelijke eisen op het gebied van privacywetgeving, beveiligingsvoorschriften en de Archiefwet. Verder onderzoek door een onafhankelijke toezichthouder naar RAM is gaande om te zien of het tot een schending van grondrechten heeft geleid. Ondanks enige waarborgen voor toegang, gegevensopslag, gegevensuitwisseling en monitoring en versteviging van wettelijke grondslagen wordt er nog steeds toezicht gehouden via vijf met RAM vergelijkbare analysesystemen. Burgers en bedrijven moeten er zeker van kunnen zijn dat wet- en regelgeving fatsoenlijk werkt, waaronder de algemene beginselen van behoorlijk bestuur en dat zij vertrouwen kunnen stellen in de overheid.

Bescherm wat belangrijk is

AI is niet per se slecht, maar het hangt ervan af hoe we het gebruiken en controleren. Nederland moet duidelijke regels en ethische afspraken maken zodat AI onze samenleving helpt, en niet schaadt. Alleen dan kunnen we profiteren van AI zonder onze belangrijkste waarden zoals privacy, gelijkheid en respect voor mensen te verliezen. Daarbij is de mens nog altijd deel van de Natuur, en niet gemaakt van ijzer.

««««««««««««««««

EEN VEILIG NEDERLAND DOOR SLIM BELEID

De Nederlandse overheid stopt steeds meer geld in wapens, tanks en straaljagers. Ze zeggen dat dat nodig is om ons te beschermen en om aan internationale afspraken te voldoen.

Maar echte veiligheid begint niet met oorlog, die start met vrede. Met goede samenwerking tussen landen, eerlijke afspraken en het oplossen van conflicten zonder geweld.

NL PLAN wil minder wapens, meer welzijn

We willen niet dat Nederland meerent in de wapenwedloop. NAVO-landen willen dat we 3,5% van ons hele inkomen (BBP) uitgeven aan defensie. Dat zijn miljarden euro's, terwijl dat geld ook naar woningen, onderwijs, gratis OV, zorg of mentale gezondheid kan.

Onze prioriteit ligt bij mensen, niet bij bommen.
Een samenleving is pas veilig als iedereen zonder angst mee kan doen.

Veiligheid door vrede, niet door oorlog

- Wij kiezen voor diplomatie boven gevechten
- Voor gesprekken boven geweld
- Voor samenwerking in plaats van vijandschap

Oorlog is geen videogame. Het zijn échte mensenlevens die verloren gaan. En vaak zijn het niet de leiders die de prijs betalen – het zijn gewone mensen, zoals jij en ik.

Geen automatische deelname aan oorlogen

Nederland doet vaak automatisch mee aan militaire missies in het buitenland. **NL PLAN wil dat dit stopt.**

We doen alleen mee als:

- Onze veiligheid écht in gevaar is
- Er sprake is van ernstige mensenrechtenschendingen
- De Tweede Kamer én de samenleving ermee instemmen

Geen geheime deals. Geen oorlogsdrijf. Peace, man!

Vrede is geen zwakte, maar lef

Vrede vragen is niet naïef. Het is moedig. Het vraagt om geduld, inzicht en lef.

NL PLAN kiest voor:

- Investeren in vredesonderwijs op scholen
- Meer diplomatieke opleidingen en initiatieven
- Geen deelname aan agressieve militaire allianties
- Een stop op wapenexport naar oorlogszones

En we willen een betere rol van Nederland binnen de Verenigde Naties: minder gericht op macht, meer op vrede en stabiliteit, want daar was de VN toch voor opgericht.

Een verbonden wereld vraagt om samenwerking

We leven in een tijd waarin alles met elkaar verbonden is: klimaat, technologie, geld, mensen.
Oorlog maakt die verbindingen kapot.

Daarom zegt **NL PLAN**:

Vrede is geen luxe. Het is de basis voor alles wat belangrijk is: klimaat, rechtvaardigheid, democratie, veiligheid.

In 2024 werden alle inwoners van Nederland geadviseerd een noodpakket aan te leggen om voorbereid te zijn op rampen of calamiteiten. Gemeenten zijn wettelijk verantwoordelijk voor de zorg van hun inwoners. De hulporganisatie het Rode Kruis concludeerde in juni 2025 op basis van onderzoek dat 29% van de Nederlanders een noodpakket in huis heeft. De overheid zal op z'n minst de minima moeten voorzien van een gratis noodpakket.

Laat 2025 het jaar zijn waarin we écht kiezen voor vrede

Geen mooie woorden zonder actie.
Geen steun aan oorlogen omdat het “moet” van anderen.
Geen toekomst vol geweld.

**Echte veiligheid is een wereld waarin iedereen telt.
Dat is de toekomst waarvoor wij gaan.**

Hulp aan mensen in oorlogsgebieden

Solidariteit stopt niet bij de grens

Iedereen verdient veiligheid, vrijheid en een toekomst, maar voor miljoenen mensen in de wereld is dat geen realiteit. Door oorlog, geweld of onderdrukking zijn zij alles kwijtgeraakt. Wij willen niet weggijken. **NL PLAN** staat voor een wereld waarin iedereen telt — óók buiten Nederland.

Hulp is noodzaak

- **Snelle, eerlijke noodhulp via betrouwbare partners**

Wanneer een crisis uitbreekt, moeten mensen kunnen rekenen op directe hulp: eten, water, medische zorg en veilige opvang. Wij investeren in eerlijke, mensgerichte hulp via organisaties als het Rode Kruis, Artsen Zonder Grenzen en lokale hulpverleners die de situatie het beste kennen.

- **Structurele steun aan de meest kwetsbare gebieden**

Hulp moet meer zijn dan een pleister op de wond. Daarom geven wij ook steun op de lange termijn: voor wederopbouw, onderwijs, toegang tot gezondheidszorg en het versterken van de positie van vrouwen en jongeren.

- **Internationale samenwerking voor vrede en rechtvaardigheid**

Wij geloven in samenwerking in plaats van isolatie. Via de VN, de EU en andere internationale organisaties willen we vredesinitiatieven steunen, bemiddelaars opleiden en mensenrechten centraal stellen. We laten onze stem horen voor rechtvaardigheid en vrede, ook als dat betekent dat we grote landen op hun daden moeten aanspreken.

- **Veilige routes voor mensen op de vlucht**

Mensen die vluchten voor oorlog hebben recht op bescherming. We zorgen voor veilige vluchtroutes en eerlijke asielprocedures. Geen gesloten grenzen, maar een menswaardige opvang, zowel hier als in de regio. En we investeren in integratie en kansen voor iedereen die hier een nieuw leven wil opbouwen.

- **Stop op wapenhandel met onderdrukkende regimes**

Nederland verdient nog steeds geld aan de export van wapens naar landen die mensenrechten schenden. Dat moet stoppen. Wij willen een streng en transparant wapenexportbeleid, zodat we niet bijdragen aan oorlog en onderdrukking.

Mensen in oorlogsgebieden zijn niet “ver van ons bed”. Ze zijn onze medemensen, en solidariteit is een keuze. Wij kiezen voor een wereld waarin mensen elkaar steunen, niet uit angst, maar uit medemenselijkheid en verantwoordelijkheid.

Geen kanonnenvoer

De EU en nationale autoriteiten, vooraanstaande politici en gerenommeerde ngo's hebben het er al jaren over, maar vooral de laatste jaren, dat oorlog ook naar Nederland kan komen.

Als een elite het volk probeert te overtuigen dat oorlog onvermijdelijk en noodzakelijk is, zal deze haar eigen kinderen nooit naar het front sturen, zij zullen de oorlog aanmoedigen vanuit een luxe en veilige afstand en er flink van profiteren.

Wie zullen wel sneuvelen aan het front? Zoals altijd, de kinderen van de lagere en middenklasse en de gewone burgers in de steden en dorpen, niet alleen door wapens maar ook door ziekte en honger.

Jongeren worden wanhopig van zo'n doemscenario, zelfs woonzekerheid hebben zij niet, laat staan dat zij aan een gezin kunnen beginnen. Het overgrote deel van de bevolking heeft momenteel geen positief toekomstperspectief, bestaanszekerheid wordt van hen afgenomen, niet door ridders of kastelen maar dit keer door een hightech versie van het feodalisme-van-toen.

Daarbij is "verzorgingsstaat" een vies woord geworden en al 30 jaar een taboe-onderwerp, zelfs binnen de vakbonden.

Oorlog is helaas van alle tijden. De Assyriërs, in het Babylonische Rijk, het oude Egypte, bij de Grieken, Romeinen, overal sloeg men elkaar de hersens in. Je leest het in de Koran, de Bijbel en zelfs het boeddhisme kent bloedvergieten, bijna altijd in de naam van God, rechtvaardigheid en omwille van goud en rijkdommen.

Homo Sapiens is een uiterst gewelddadige diersoort, niet alleen in oorlogstijden maar ook in het dagelijks leven, en daarom moet men altijd klaar staan om zichzelf te beschermen tegen extern geweld.

Met de kennis van vandaag zou oorlog toch iets van het verleden moeten kunnen zijn, maar alle kennis ten spijt, de voornaamste oorzaak van de hedendaagse oorlog lijkt de hebzucht van economische en religieuze elites van de wereld te zijn, met imperialisme als haar hoogste uitingsvorm.

De oorlog van vandaag gaat over de controle van internationale markten. De huidige macht ligt bij de Verenigde Staten, China en Rusland, maar er wordt weinig gesproken over wie imperiale machten willen worden. Over 100 jaar zijn dat misschien Brazilië, India, Turkije, Iran, een panarabische Islamitische unie of een totaal andere macht die nu nog niet eens bestaat.

Honger in oorlogstijd

Tijdens oorlog, en vaak lang nadat een oorlog voorbij is, blijven er slachtoffers vallen, niet door kogels en bommen maar van dorst en honger. Nederland is een van de meest vruchtbare delta's van West-Europa, maar de voedselproductie en -distributie staan onder controle van een kleine groep. Van die monopolisten is het volk afhankelijk.

De Nederlandse staat lijkt over de laatste decennia, in samenwerking met supranationale, internationale organisaties en ngo's, een oorlog te voeren tegen de kleinschalige voedselproducent. Eieren van hobbykiphouders zijn verboden voor publieke consumptie, de biologische boeren worden op alle mogelijke manieren tegengewerkt, vissersschepen worden in opdracht van de staat gesloopt, veehouders wordt het mes op de keel gelegd met nieuwe regelgeving en wie vlees eet wordt als crimineel bestempeld, zaden worden privé-eigendom en de bevolking wordt bedolven onder genetisch gemanipuleerde zaden die niet meer dan een seizoen meegaan.

Tot aan het eind van de Tweede Wereldoorlog was vis het voedsel van de arme Nederlander. Tegenwoordig is vis een luxeproduct. Het volk met de krappe beurs kan alleen de ongezonde gekweekte vis eten. Een gezonde wilde vis uit de natuur is alleen toegankelijk voor de rijken.

In tijden van oorlog en crisis worden voedselhandelaren het rijkst. De hoogste bieder blijft eten, de rest crepeert van de honger.

Als de oorlog voorbij is, profiteert de vastgoedmaffia van de wederopbouw van platgebombardeerde dorpen en steden.

Als wij de volgende oorlog willen overleven dan moeten wij z.s.m. onze voedselsoevereiniteit terugpakken en voedsel leren produceren op ieder beschikbaar stukje braakliggend grond. Wij moeten leren om onvruchtbare grond vruchtbaar te maken, en vruchtbare grond vruchtbaar te houden, voor nu en voor alle toekomstige generaties, want de weinige stukjes natuur van Nederland worden steeds ontoegankelijker voor de mensen die dat broodnodig hebben.

««««««««««««««««

HET MIGRATIEVERHAAL

Migratie betekent dat mensen verhuizen van het ene land naar het andere om daar te gaan wonen. Soms doen mensen dit vrijwillig, bijv. voor een studie of een baan, maar soms vluchten mensen uit hun land vanwege oorlog, vervolging of armoede. Dan noemen we hen asielzoekers of vluchtelingen.

Beleidsfalen omtrent migratie is geworteld in het onvoldoende onderkennen van de complexe en soms onverwachte wijze waarop sociaaleconomische en culturele veranderingsprocessen migratie beïnvloeden.

Waarom komen mensen naar Nederland?

Er zijn verschillende redenen waarom mensen naar Nederland komen:

- **Veiligheid:** Mensen uit landen waar oorlog is zoeken een veilige plek.
- **Werk of studie:** Sommigen komen hier om te werken of te studeren.
- **Gezinshereniging:** Mensen die hier wonen willen soms hun familie over laten komen.
- **Betere toekomst:** Sommige migranten hopen hier een beter leven op te bouwen.

Wat is het probleem?

Migratie op zich is niet per se een probleem. Nederland is altijd al een land geweest waar mensen van over de hele wereld wonen en samenwerken, maar er zijn spanningen ontstaan, en daar zijn verschillende oorzaken voor:

- **Woningtekort**

Er is al een tekort aan betaalbare woningen. Als er veel nieuwe mensen bijkomen die ook een huis nodig hebben, wordt de druk groter.

- **Druk op de opvang**

In sommige gemeenten zijn te weinig opvangplekken voor asielzoekers. Daardoor ontstaan er tijdelijke noodoplossingen, zoals tentenkampen of sporthallen.

- **Integratie verloopt niet altijd soepel**

Mensen die nieuw zijn in Nederland moeten de taal leren, werk vinden en meedoen in de samenleving. Dat is soms moeilijk en kost tijd.

- **Onzekerheid over beleid**

De regels over wie wel en niet mag blijven veranderen regelmatig. Dit zorgt voor onzekerheid, zowel bij migranten als bij de samenleving.

- **Maatschappelijke spanningen**

Sommige mensen maken zich zorgen over hun eigen toekomst en voelen zich achtergesteld of soms zelfs bedreigd. Daardoor ontstaat soms weerstand tegen migratie.

Wat doet de overheid?

De overheid probeert oplossingen te vinden:

- **Sneller beslissen over asielaanvragen**

Hierdoor weten mensen sneller of ze mogen blijven of niet.

- **Extra opvangplekken regelen**

Gemeenten worden gevraagd om te helpen bij de opvang.

- **Investeren in integratie**

Er worden cursussen aangeboden om de taal te leren en sneller werk te vinden.

- **Samenwerken met andere landen**

Nederland werkt samen met EU-landen om de migratie beter te regelen.

Wat kan NL PLAN ermee?

Met een cultuur van gastvrijheid, respect, gemeenschap en solidariteit moet Nederland een kernwaarde in de samenleving hoog houden die het belang van vrijgevigheid en het delen met anderen benadrukt.

In de praktijk moet iedereen welkom worden geheten; maaltijden worden gedeeld en vreemden als vrienden behandeld. Door mensen gastvrijheid te bieden, bevordert je sociale cohesie en harmonie binnen de gemeenschap. Acceptatie en broederschap, geven en ontvangen, generositeit, een manier van samen leven, het beste van jezelf geven.

Houd Nederland en Europa, dat in de greep raakt van xenofobie, daarmee een spiegel voor.

- **Wij dekken altijd een tafel voor een ongenode gast.**

De onverwachte gast kan de persoon zijn die je nodig hebt.

- **Direct de capaciteit inzetten**

De creatieve krachten bundelen.

Het vreemdelingedebat vat alle maatschappelijke discussies en tegenstellingen keurig samen, inclusief die tussen het platteland en de stad. Daar waar idealen gebureaucratiseerd worden komen tegenstellingen onvermijdelijk boven water. Dat die bureaucratisering niet vlekkeloos verloopt zal niemand verbazen. De woede daarover getuigt bij uitstek van privileges. Het recht om in een perfecte wereld te leven bestaat niet. Zonder massa geen verzorgingsstaat, geen internationale verdragen, waaruit het asielrecht is voortgekomen.

De cultuur waarin elk risico wordt vermeden en het bestaansrecht van de staat lijkt te bestaan uit het ogenschijnlijk zoveel mogelijk verkleinen van risico's voor de burger en politici is een zeer fragiele cultuur die vernieuwing van binnenuit tegenwerkt.

De wereld die men wenst te veranderen moet men eerst waarnemen en bestuderen, en daar ontbreekt het nogal eens aan.

Vrees het vreemde niet

NL PLAN beschouwt een migrant als een uitnodiging aan ingezetenen om kennis te maken met de wereld. Een migrant is namelijk een *messenger*, een boodschapper, een drager van een stukje van de wereld, van de geschiedenis, van cultuur, van levenswijze.

In elke ontmoeting schuilt een kans om jezelf én de ander te leren kennen.

Migratie en gastvrijheid zijn beide avonturen – vaak onzeker, soms pijnlijk. Een migrant kan verdwalen in het land van aankomst, waar angst en afwijzing wachten. Evenzeer kan een samenleving verstarren bij het idee van vreemden. Toch nodigt dit alles uit tot één fundamentele beweging: **kijk met ons, niet naar ons.**

Verplaats je in de ander, stap in een ander perspectief. Alleen zo ontstaat echte ontmoeting. En wie zijn die 'ons'? Dat is ieder van ons – migrant of inwoner. Wederzijds begrip begint met gelijkwaardigheid, met de moed om te zien, te luisteren, te kennen, want communicatie betekent gemeenschap bouwen.

Zoals een kind wegloopt van de moeder, maar telkens omkijkt, zo verbreekt een migrant die band – zonder zeker te weten of er terugkeer mogelijk is. Migratie brengt verlies én bevrijding. Wat resteert is de kunst van het bewegen: opnieuw beginnen, herscheppen wat verloren ging, een plek vinden om te schuilen.

In menselijke relaties draait het om geven en ontvangen. Om samen leven, door ruimte te maken voor de ander – ook voor de vreemdeling. Verwelkomen is méér dan verdraagzaamheid. Het is zien. Het is ontmoeten. Soms eindigt het in een omhelzing of een maaltijd. Soms volstaat een blik. En soms loop je gewoon weer door.

Het is belangrijk om een genuanceerde en menswaardige benadering te hanteren wanneer je spreekt over migratie en mogelijke risico's die erbij kunnen komen kijken. "Het gevaar van migranten" suggereert dat migranten als groep een gevaar vormen, wat een generalisatie is en kan bijdragen aan polarisatie of angst. Migranten zijn mensen, vaak met complexe redenen om te migreren (zoals oorlog, armoede, vervolging), en het overgrote deel draagt op een positieve manier bij aan de samenleving.

Zoals bij elke maatschappelijke verandering of beweging van mensen zijn er terechte vragen over veiligheid, integratie en beleid. Het is van belang om verstandig en respectvol met die vraagstukken om te gaan.

Beleid op basis van feiten

De overheid zou migratie moeten reguleren met beleid gebaseerd op:

- actuele data,
- veiligheidsscreenings,
- economische noden (zoals krapte op de arbeidsmarkt),
- humanitaire verplichtingen.

HERSTEL VAN VERBINDING

In een tijd waarin ook Nederland worstelt met polarisatie, sociale isolatie en een groeiende kloof tussen burgers en instituties, dringt zich een urgente vraag op:

Hoe keren we de trend van vervreemding en onverschilligheid in onze samenleving?

De huidige politieke en maatschappelijke realiteit dwingt ons tot reflectie, maar vooral tot actie, want als we niets doen, verliezen we meer dan cohesie — we verliezen het fundament van een democratische, solidaire samenleving.

Vervreemding: meer dan een filosofisch begrip

Het begrip *vervreemding* klinkt abstract, maar de effecten ervan zijn tastbaar. Jongeren die zich niet gehoord voelen in de politiek, ouderen die zich verlaten voelen door de digitale overheid, werkenden die zich reduceren tot productiecijfers, en burgers die hun vertrouwen verliezen in instanties — dit zijn symptomen van een dieperliggend probleem: het gevoel dat de samenleving niet meer van hen is.

De oorzaak is niet eenduidig. Globalisering, technocratisering, het marktdenken in publieke sectoren, en een versplinterd medialandschap dragen daar allemaal aan bij, maar het effect is hetzelfde: mensen trekken zich terug, haken af of verharderen.

Onverschilligheid: het stille gif van democratie

Met vervreemding komt onverschilligheid. Wanneer burgers het idee krijgen dat hun stem er niet toe doet, dat ze slechts toeschouwer zijn van beleid in plaats van medevormgever, dooft betrokkenheid en empathisch vermogen uit. Politieke besluitvorming verandert in een schouwspel waarvan velen zich afkeren, en maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt ingeruild voor individuele overlevingsdrang.

Onverschilligheid is echter niet alleen een symptoom, maar ook een oorzaak van verdere vervreemding. Het leidt tot het normaliseren van ongelijkheid, het alleen maar accepteren van bepaalde sociale bubbels en het dulden van uitsluiting. Het werkt als een sluipend gif, ondermijnend voor solidariteit en collectieve waarden.

Wat moet de politiek daar aan doen?

Het bestrijden van vervreemding en onverschilligheid vereist politieke moed, visie en vooral hernieuwde focus op verbindend bestuur.

Enkele kernpunten:

- **Democratische vernieuwing**

Geef burgers meer directe invloed, bijv. via burgerberaden, lokale referenda en burgerbegrotingen. Niet als symbolisch gebaar, maar met echte impact.

- **Toegankelijke overheid**

Digitalisering mag geen drempel zijn. Zet in op menselijke maat, begrijpelijke communicatie en fysieke loketten, zeker voor kwetsbare groepen.

- **Herwaardering van publieke diensten**

Onderwijs, zorg, woningbouw, openbaar vervoer en cultuur moeten niet worden gezien als marktsectoren, maar als dragende pijlers van sociale cohesie.

- **Beleid vanuit vertrouwen**

Stop met wantrouwen als vertrekpunt van beleid (zoals bij het toeslagenschandaal en gebruikmaking van het Risico Analyse Model). Vertrouw op de veerkracht en integriteit van burgers.

- **Bevorderen van gemeenschapszin**

Ondersteun lokale initiatieven, buurtcentra en vrijwilligerswerk. Zorg dat mensen zich weer medeverantwoordelijk voelen voor hun leefomgeving.

Een gedeelde verantwoordelijkheid

Hoewel de politiek een voortrekkersrol speelt, ligt de oplossing niet enkel in Den Haag. Ook media, onderwijs, bedrijfsleven en wij als burgers hebben een taak. Het begint met luisteren, met openstaan voor het verhaal van de ander, met ontmoeting en empathie. Tegenover vervreemding moeten we nabijheid plaatsen. Tegenover onverschilligheid: betrokkenheid.

NL PLAN verbindt

De strijd tegen vervreemding en onverschilligheid is geen luxeproject — het is een existentiële opdracht voor een gezonde democratie.

Als we willen dat Nederland een land blijft waar we ons thuis voelen, waar we ertoe doen en elkaar ontmoeten als medeburgers in plaats van concurrenten of vreemden, dan is het nu tijd voor herverbinding.

Politiek begint met de erkenning dat ieder mens telt. En dáár moet ook ons beleid weer beginnen.

««««««««««««««««

HET STIKSTOFVERHAAL

Het idee dat stikstof "geen probleem is" komt vaak voort uit verwarring of onvolledige informatie. In werkelijkheid is stikstof op zichzelf geen probleem, maar de manier waarop stikstofverbindingen worden uitgestoten wél.

Stikstof is onschuldig

- Stikstofgas (N_2) maakt ongeveer 78% van de lucht die we inademen uit. In deze vorm is stikstof inert en onschadelijk.
- We hebben stikstof zelfs nodig – het zit in eiwitten, DNA en is essentieel voor plantengroei.

De problemen ontstaan niet door stikstofgas, maar bepaalde stikstofverbindingen komen vrij door:

- Verkeer en industrie (NO_x)
- Intensieve veeteelt, mest en kunstmest (ammoniak, NH_3)

Wat is het probleem?

- Ze zorgen voor verzuring van de bodem, waardoor zeldzame planten verdwijnen.
- Ze leiden tot vermesting van natuurgebieden – hierdoor overwoekeren snelgroeiende planten de kwetsbare soorten.
- Ze hebben een negatieve invloed op biodiversiteit.
- NO_x draagt ook bij aan luchtvervuiling en gezondheidsschade (longproblemen, fijnstofvorming).

Waarom het geen probleem is?

Er zijn verschillende redenen waarom sommigen het stikstofprobleem bagatelliseren:

- **Economische belangen:** Bijv. in de landbouwsector of bouwsector – stikstofmaatregelen kunnen hun activiteiten beperken.
- **Complexiteit:** Het is een technisch onderwerp, en sommige mensen begrijpen het probleem niet volledig.
- **Twijfel aan modellen:** Sommige mensen stellen de metingen en rekenmodellen achter stikstofbeleid ter discussie.
- **Politieke ideologie:** Sommigen zijn principieel tegen overheidsregulering of milieubeleid.

Stikstof zelf is geen probleem – ca. 80% van de atmosfeer bestaat er uit – het zijn bepaalde verbindingen, zoals NO_x en NH_3 die ecologische en gezondheidsproblemen veroorzaken.

Het stikstofprobleem, dat iets te boekhoudkundig wordt opgemeten, is volgens Europese normen reëel, maar met nog onvoldoende wetenschappelijke onderbouwing. Om de stikstofimpasse open te breken wordt momenteel gewerkt aan emissiebeleid.

De discussie gaat vaak niet over het bestaan van het probleem, maar over hoe het opgelost moet worden, en wie er voor moet betalen.

Stikstof en de bouwsector

Het stikstofprobleem en de bouwsector staan op gespannen voet met elkaar: aan de ene kant moeten we de natuur beschermen tegen stikstofneerslag, aan de andere kant is er grote behoefte aan woningbouw, infrastructuur en verduurzaming. Sinds 2019 zijn 18.000 bouwprojecten stopgezet. Het is een lastig politiek en technisch probleem, maar er zijn wel oplossingen mogelijk.

Wat is het probleem?

- De bouw stoot stikstofoxiden (NOx) uit, vooral door dieselmachines, transport en tijdelijke stroomvoorziening.
- Veel natuurgebieden in Nederland zijn kwetsbaar en mogen niet méér stikstofbelasting krijgen volgens Europese regelgeving.
- Bouwprojecten lopen vast op vergunningen, omdat ze bijdragen aan stikstofneerslag in Natura 2000-gebieden.

MOGELIJKE OPLOSSINGEN

Schoon bouwen (emissieloos bouwen)

- Gebruik van elektrisch bouw materieel i.p.v. dieselgraafmachines.
- Waterstof of HVO (biobrandstof) als tussenoplossing voor zware machines.
- Duurzamere logistiek: minder vrachtwagens, efficiëntere routes.

Resultaat: minder uitstoot tijdens de bouwfase.

Stikstofruimte creëren

- Stikstofuitstoot verminderen op andere plekken (bijv. landbouw) om ruimte te maken voor bouw.
- Extern salderen: een vervuiler stopt of mindert, een bouwer mag dan iets doen. Intern salderen: je compenseert binnen hetzelfde project.

Resultaat: bouw kan doorgaan zonder netto toename van stikstof.

Versneld natuurherstel

- Investeren in het versterken van natuurgebieden zodat ze beter bestand zijn tegen stikstof.
- Bijv. plaggen, maaien, hydrologisch herstel, minder verdroging.

Resultaat: stikstofneerslag wordt minder schadelijk → meer ontwikkelruimte.

Snellere en duidelijkere regelgeving

- Vergunningsprocedures zijn nu vaak lang en complex.
- Door duidelijke normen, verbeterde rekenmodellen en snelle vergunningverlening kan de bouw beter vooruit.

Resultaat: minder vertraging door onzekerheid.

Prioriteren van projecten

- Niet alle bouwprojecten zijn even belangrijk.
- Kies voor woningen, duurzame energie en infrastructuur die maatschappelijk noodzakelijk zijn.

Resultaat: beschikbare stikstofruimte wordt beter benut.

Lastige balans

De politiek moet balanceren tussen:

- Juridische verplichtingen (EU-natuurwetgeving)
- Behoeftes aan woningen en infrastructuur
- Belangen van landbouw, industrie, en natuur

Er bestaat nog geen magische oplossing, maar met een mix van maatregelen kun je bouwen én natuurherstel mogelijk maken.

Emissiehandel maakt leven duurder

Concreet gezien is het beste waar de Nederlandse overheid en Europese Unie als oplossing om de wereld te redden van het CO₂-gevaar mee kwam, lucht te privatiseren en te vercommercialiseren in de vorm van emissiehandel.

Het idee achter deze handel is dat de marktwerking het klimaatprobleem zal oplossen. Emissiehandel heeft feitelijk weinig van doen met het reduceren van CO₂-productie maar alles met de handel op een niet-bestaand product met een ware internationale financiële markt in emissierechten, met afgeleide producten zoals derivaten, opties en futures.

Het merendeel van de handelaren in emissierechten, financiële instellingen en banken, kopen en verkopen rechten enkel om winst te maken. Er wordt op grote schaal gespeculeerd met miljarden als winst. Tot op heden is nog niet aangetoond dat emissiehandel enkel invloed heeft op de reductie van CO₂. Wat wel is aangetoond is dat emissiehandel een direct verband heeft met het duurder maken van het leven en de toename van armoede voor de gewone inwoners van Nederland en ook elders. Het is ook aangetoond dat emissierechten een indirecte subsidie is voor grote bedrijven.

De EU kwam ook met andere dubieuze oplossingen zoals o.a. nieuw leven inblazen van de autoindustrie met een nieuw en tot nu toe inefficiënt product, namelijk de dure en zwaar gesubsideerde elektrische auto, dat alle gewone auto's moeten vervangen.

En dan nog bomen kappen voor de productie van biomassa-energie. De Noordzee volbouwen met natuurschade berokkende windturbines. Akkers en natuurgebieden omkatten tot kostbare zonneweides die milieu- en bodemverontreiniging veroorzaken en een zware belasting op de netcapaciteit leggen, en volzetten met grootschalige nieuwbouw.

NL PLAN kiest voor een praktische, lokale en mensgerichte benadering van duurzaamheid. Wij geloven in regeneratie, adaptatie en verantwoordelijkheid nemen zonder schuld of angst in te zetten als drijfveer als het gaat over energie, milieu, landbouw en duurzaamheid.

Klimaat & Milieu

- **Tegen klimaatpropaganda, vóór nuchtere wetenschap**

Klimaatverandering is een historisch fenomeen. Paniekzaaij en top-down maatregelen ondermijnen het draagvlak.

- **Focus op échte milieuproblemen**

Denk aan ontbossing, plasticsoep, gifstoffen, fijnstof en microplastics.

- **Regeneratie van ecosystemen**

Herstel van biodiversiteit en natuurlijke buffers.

- **Mestsolidariteit**

Mest eerlijk verdelen in plaats van boeren uitkopen of verjagen.

- **Natuur in de buurt**

Meer volkstuinen, groen in steden en lokale betrokkenheid.

Energiebeleid

- **Lokaal en kleinschalig**

Energie terug naar de burger met buurtoplossingen en nutsplatforms.

- **Zonnepanelen alleen op daken, geen zonneweiden.**

- **Stop biomassacentrales**

Niet duurzaam, wel vervuilend.

- **Beperk windturbines**

Onbetrouwbaar, horizonvervuilend en schadelijk voor mens en dier.

- **Thoriumreactoren en kernfusie**

Onderzoek naar veilige, schone kernenergie (gesmoltenzoutreactoren).

- **Waterstof en aardwarmte**

Realistische alternatieven met potentie.

Mobiliteit en transport

- **Niet automatisch pro elektrische auto**

Pas stimuleren als productie en energievoorziening écht duurzaam zijn.

- **Onderzoek waterstofauto's en brandstofceltechnologie.**

- **Autoluwe binnensteden alleen met goed OV**

Gratis openbaar vervoer voor iedereen.

- **Tegen 5G-uitrol zonder voldoende onderzoek naar gezondheid en milieu.**

Landbouw & Natuur

- **Geen gedwongen onteigening van boeren**

Verduurzamen in samenspraak.

- **Natuurherstel met boeren, niet tegen hen**

Natuuruitbreiding alleen met draagvlak.

- **Geen grote datacenters:** Energie is voor mensen, niet voor Big Tech.

Afval & Recycling

- **Strengere aanpak afvalproblematiek**

Grof, micro en giftig afval serieus nemen.

- **Stimuleren van circulaire economie**

Voorlichting, hergebruik, recyclen volgens de Ladder van Lansink.

- **Plastic terugdringen**

Verbod op niet-recyclebare verpakkingen, aanpak plasticsoep.

- **Tegen zinloze heffingen zonder controle**

Duurzaamheid moet transparant en controleerbaar zijn.

Systeemverandering

- **Breek met klimaatlobby en voedselindustrie-corruptie.**

- **Stop privatisering van energievoorziening.**

- **Burgers als producenten en eigenaars van hun eigen energie.**

««««««««««««««««

OVERHEIDSEFFICIËNTIE

De roep om een slagvaardige, transparante en betaalbare overheid klinkt breed in de samenleving. Terwijl burgers en ondernemers geconfronteerd worden met complexe regelgeving en trage besluitvorming, is de ambtelijke overhead binnen de Rijksoverheid in de afgelopen decennia fors gegroeid. Een herziening van deze overheadstructuur is noodzakelijk om middelen effectiever te besteden, bureaucratische vertraging te voorkomen en beleidsdoelen sneller te realiseren.

Overheidsefficiëntie bewerkstelligen door het afslanken en verbeteren van de kostbare overhead (ca. €3,5 miljard) binnen de beleidskaders van de Tweede Kamer vereist een strategische en pragmatische benadering. Dat hoeft niet met een Nederlandse Elon Musk en een kettingzaag, maar de focus moet liggen op:

- **Transparantie**
- **Efficiëntie in uitvoering**
- **Doelmatigheid van beleid**
- **Verantwoording en resultaatgerichtheid**

Een **PLAN** met 6 kernpunten:

1. Overhead in kaart brengen (nulmeting en doorlichting)

Breng de bestaande overheadkosten, –processen en –functies in kaart (incl. P&O, communicatie, ICT, inkoop, juridische ondersteuning etc.).

- Uitvoeren van een onafhankelijke doorlichting per ministerie.
- Onderzoeken waar functies zijn verdubbeld of ineffectief zijn.
- Gebruik van benchmarks: wat is het aandeel overhead vs primaire uitvoering?

2. Heldere definitie van ‘overhead’ en normstelling

Uniforme definities en normen maken vergelijking en sturing mogelijk.

- Stel op Rijksniveau een overheadnorm vast, bijv. maximaal 20% van het totaalbudget van een organisatie.
- Maak onderscheid tussen ‘noodzakelijke ondersteunende diensten’ en ‘bureaucratische ballast’.

3. Digitalisering en automatisering van interne processen

Bespaar op personeel en proceskosten door slimme digitalisering.

- Investeer in betrouwbare systemen voor administratie, data-analyse en juridische ondersteuning.
- Evaluer bestaande IT-systemen op efficiëntie en gebruiksvriendelijkheid.
- Introduceer centrale inkoop van digitale tools (voorkom dubbel werk bij departementen).

4. Herstructurering en centralisatie van ondersteunende diensten

Bundelen van taken om schaalvoordelen te realiseren.

- Richt één of enkele Rijksbrede Shared Service Centers (SSC) op voor HR, IT, communicatie etc.
- Zet in op mobiliteit van ambtenaren: flexibele inzet waar de behoefte ligt.
- Vermijd versnippering: bijv. één loket voor juridische ondersteuning voor alle ministeries.

5. Resultaatgericht sturen met prestatie-indicatoren

Overhead wordt afgerekend op bijdrage aan primaire doelstellingen.

- Introduceer Key Performance Indicators (KPI) voor ondersteunende diensten (bijv. doorlooptijd, foutmarges, klanttevredenheid).
- Leg deze KPI's vast in de begrotingsbehandeling en jaarlijkse verantwoording aan de Kamer.
- Maak prestaties openbaar: transparantie bevordert verbetering.

6. Parlementaire borging en toezicht

Zorg dat de Tweede Kamer blijvend invloed kan uitoefenen op overheadreductie.

- Richt een tijdelijke of permanente Kamercommissie Overheidsefficiëntie op.
- Maak overhead een vast onderdeel van de Voorjaarsnota en Miljoenennota.
- Laat de Algemene Rekenkamer jaarlijks rapporteren over voortgang en effectiviteit.

Maatschappelijke impact

Door het reduceren van overhead wordt er meer financiële en ambtelijke ruimte gecreëerd voor:

- directe beleidsuitvoering (bijv. onderwijs, zorg, veiligheid)
- versterking van de uitvoering (Belastingdienst, UWV, IND)
- snellere besluitvorming en minder bureaucratie voor burgers

Een slanke overheid vergroot bovendien het vertrouwen van de burger in de publieke sector.

Afslanken zonder afbreken

Het doel is niet "minder ambtenaren", maar een beter werkende overheid die haar geld doelmatig inzet voor publieke taken. Efficiëntie mag nooit ten koste gaan van rechtszekerheid, dienstverlening of uitvoeringskracht.

««««««««««««««««

WAT IS POLITIEK ANNO 2025?

De politiek in Nederland heeft een rijke geschiedenis die teruggaat tot de vroege Middeleeuwen. Wat is er van de politiek geworden?

Mensen praten zonder echt te luisteren. Ze doen beloftes zonder ze waar te maken. En ze besturen zonder duidelijk plan.

Betekent “politiek” niet: het volk regeert over zichzelf, voor zichzelf? Maar wie is “het volk”? Zijn dat de mensen die hard schreeuwen? Of juist degenen die stil blijven? Of zijn het misschien mensen die we nooit zien?

Politiek zou moeten gaan over het goed organiseren van de samenleving, maar in 2025 lijkt het vaak meer op een show. Het draait om mooie plaatjes, korte berichten en slimme algoritmes die bepalen wat we zien en geloven.

Maar hé, zijn we nu niet vrijer dan ooit? Iedereen mag zijn mening geven, stemmen, of zelfs een politieke partij starten.

Toch is vrijheid weinig waard zonder kennis. Als je stemt zonder echt te weten waar het over gaat, kies je voor de schaduw in plaats van voor het echte beeld. En als je alleen praat maar nooit luistert, dan wordt het gewoon lawaai – geen echt gesprek.

Zijn we dan allemaal een beetje verslaafd aan schermtijd, aan beeldvorming, aan slogans? Ja, misschien wel, want wat waar is lijkt steeds vaker gewoon een mening. En wie iets genuanceerd zegt klinkt ‘saai’. Wie twijfelt lijkt ‘zwak’.

Maar moet politiek niet gewoon daadkrachtig zijn?

Ja, maar daadkracht zonder wijsheid is als een schip zonder stuur. Je gaat ergens heen, maar je weet niet waarheen. De echte leider van nu is niet degene met de meeste volgers, maar degene die verantwoordelijkheid neemt voor wie je niet hoort. Voor mensen die in stilte werken. Voor ouderen die vergeten worden. Voor jongeren die hun weg kwijt zijn. Voor migranten die niet erkend worden.

Zij leven in de schaduw, terwijl op het toneel politici hun act opvoeren voor de camera.

De afbraak van de verzorgingsstaat, democratie en het collectieve welzijn in Nederland schetst een alarmerend beeld van de huidige samenleving. Publieke sectoren zoals zorg, onderwijs en huisvesting kampen met tekorten, terwijl winsten naar bedrijven en elites vloeien. Democratische waarden worden uitgehold door nieuwe wetgeving en vermarkting heeft collectieve voorzieningen uitgeput. Burgers zijn tot consumenten gereduceerd, wat leidt tot individualisme, wantrouwen en verlies van solidariteit.

Hoop schuilt in mensen die blijven opstaan voor rechtvaardigheid en het algemeen belang. Het vraagt politieke moed van politici, die zichzelf moeten ontstijgen, en plannen moeten kiezen die boven de politieke waan van de dag staan.

Dus wat kunnen we doen?

Begin met luisteren. Niet naar degenen die het hardst roepen, maar naar wie stil zijn. Niet alleen naar meningen, maar naar mensen die het echt menen. Laten we een samenleving bouwen waarin macht terechtkomt bij mensen met inzicht, niet bij mensen die alleen maar goed overkomen op beeld en mijlen ver af staan van de man in de straat.

Mensen volgen wat ze denken te begrijpen. Dus de ware politicus smeert geen stroop om de mond – die helpt mensen om meer te begrijpen. Die loopt niet achter de menigte aan, maar gaat voorop. Niet met spierballentaal en atoombommen, maar met verstand en een visie.

NL PLAN – de enige die echt politiek kan – (Eva Z.)

««««««««««««««««

DE ASSOCIATIEVE ORGANISATIE

Doorstart van de samenleving

De associatieve organisatievorm biedt een derde weg naast markt en staat: een vorm van burgerlijke samenwerking waarin mensen zich vrijwillig verenigen om maatschappelijke doelen na te streven, met gedeelde verantwoordelijkheid en inspraak. Deze organisaties – zoals coöperaties, vakbonden, woonzorginitiatieven of lokale verenigingen – zijn geen vrijblijvende netwerken, maar formele structuren waarin leden samenwerken op basis van consensus en gedeelde waarden.

In het verleden hebben dergelijke vormen van zelforganisatie een cruciale rol gespeeld in het opbouwen van welvaart, sociale cohesie en democratische betrokkenheid. Sinds de jaren 1980 zijn veel van deze structuren echter gemarginaliseerd of omgevormd tot marktpartijen of semi-overheidsinstellingen, waardoor een vitaal maatschappelijk organisatieprincipe verloren is gegaan. Wij pleiten voor het herstel en de stimulering van associatieve organisatievormen, onder andere door het wegnemen van juridische belemmeringen, het creëren van passende rechtsvormen, en het beschermen van het recht op vereniging.

In een tijd van toenemende maatschappelijke ongelijkheid, digitale afhankelijkheid en vervreemding, is de herwaardering van het associatieve model essentieel om burgers opnieuw grip te geven op hun leefomgeving, economie en toekomst. We willen een samenleving waarin het weer normaal is dat mensen zich lokaal organiseren – of dat nu gaat om wooncoöperaties, energiecollectieven, zorginitiatieven of een buurtvereniging die het plantsoen onderhoudt. Zo bouwen we aan een veerkrachtiger, menselijker en democratischer Nederland.

Kunnen we ons als buurt of dorp nog zelf organiseren?

In een tijd waarin we steeds vaker de grip op onze samenleving lijken te verliezen – of het nu gaat om woningnood, dure zorg, gesloten buurthuizen of machtige techbedrijven – rijst de vraag: kunnen we daar zelf nog iets aan doen? Het antwoord is ja. En dat begint met een oude, maar o zo krachtige vorm van samenwerking: de **associatieve organisatie**.

Wat is een associatieve organisatie?

Een associatieve organisatie is een vereniging van mensen die zich vrijwillig aansluiten, maar wel volgens duidelijke spelregels samenwerken aan een gemeenschappelijk doel. Het is dus geen vrijblijvende club; leden zijn actief betrokken, en iedereen draagt verantwoordelijkheid. Denk aan coöperaties, vakbonden, woningcorporaties van vroeger, of voetbalverenigingen waar je niet alleen lid bent, maar ook bardienst draait of grensrechter bent.

Bekende voorbeelden zijn er ook vandaag de dag:

- **Land van Ons:** burgers kopen samen landbouwgrond om biodiversiteit te herstellen.

- **Woonzorgcoöperaties:** ouderen wonen samen en helpen bijvoorbeeld in de crèche bij het wooncomplex.
- **Vrijwilligersverenigingen:** van buurtgroen tot dorpsfeesten.

Een vergeten derde kracht

Lange tijd was de associatieve organisatie een belangrijke pijler in de samenleving, naast de markt en de overheid. Maar sinds de jaren 1980 is deze vorm van organiseren langzaam verdrongen. De markt kreeg de overhand, met winst en concurrentie als belangrijkste spelregels. Wat vroeger in handen was van burgers – denk aan woningbouw of energie – ligt nu vaak bij grote bedrijven of overheidsinstanties.

Toch is die derde weg broodnodig, want als alleen de markt en de staat het voor het zeggen hebben, ontstaat er ongelijkheid. Een paar grote spelers gaan dan domineren, en de stem van gewone mensen verdwijnt.

De associatieve organisatie biedt een alternatief: een plek waar mensen samenwerken, beslissingen nemen op basis van overleg en consensus, en samen eigenaarschap dragen over middelen zoals grond, arbeid of kapitaal.

Waarom dit juist nu belangrijk is

Onze samenleving staat voor grote uitdagingen: woningnood, klimaatverandering, vergrijzing, digitalisering. Tegelijk raken veel mensen vervreemd van de politiek en voelen zich machteloos tegenover grote bedrijven of algoritmes die steeds meer bepalen hoe we leven.

Een associatieve organisatie kan helpen die macht terug te pakken. Niet door te klagen, maar door te doen. Zelf organiseren, zelf verantwoordelijkheid nemen – of dat nou gaat om zorg, wonen, data, voedsel of onderwijs.

Bovendien maakt een samenleving met veel associaties ons weerbaarder. Waar markten in crises snel kunnen instorten, en overheden soms traag of log reageren, zijn goed georganiseerde burgerinitiatieven vaak veerkrachtiger, lokaal geworteld en menselijker in schaal.

Kleine stappen, grote impact

Een associatieve organisatie hoeft niet groot of ingewikkeld te zijn. Begin klein.

- Licht het plantsoen er slecht bij? Richt met een paar burens een vereniging op en onderhoud het samen.
- Geen plek voor kinderen om te spelen? Verzamel ouders en bouw samen iets op.
- Zoek je goed gezelschap of wil je iets betekenen? Word lid van een buurtvereniging, sportclub of volkstuin.

Juist in die kleine, lokale initiatieven ontstaat de kracht van samenwerking. Je deelt verantwoordelijkheden, bouwt onderling vertrouwen op, en maakt verschil in je eigen omgeving.

DOORBREEK DE CIRKEL

van passief hopen naar actief veranderen

Zolang we niet naar de echte oorzaken van problemen in de samenleving kijken – zoals kortzichtig denken en alleen aan jezelf denken – verandert er eigenlijk niks. Steeds weer dezelfde oplossingen gebruiken en toch een ander resultaat verwachten, slaat nergens op. Het werkt niet.

Waarom hebben rijke en machtige mensen al eeuwenlang de touwtjes in handen? Omdat gewone mensen die macht steeds weer uit handen geven. Soms omdat ze bang zijn. Soms omdat ze denken dat die mensen het beter weten. Maar die macht blijft altijd binnen dezelfde oude systemen hangen.

Politiek lijkt vandaag de dag soms meer op een soort geloof dan op iets concreets. Verkiezingsbeloften zijn vaak gewoon mooie praatjes. Denk aan de uitspraak: “eerst het zuur, dan het zoet.” Daarmee wordt bedoeld dat we eerst moeten lijden, en dat het dan ooit beter wordt, maar vaak gebeurt dat “beter” nooit echt. Die hoop zorgt ervoor dat mensen blijven wachten, terwijl echte verandering uitblijft. En veel mensen blijven tóch geloven dat het uiteindelijk goedkomt – ook al zien ze dat er weinig verandert in hun leven. Verandering gebeurt niet vanzelf. Verandering vraagt om actie. Niet morgen. Nu.

NL PLAN gelooft in kennis delen, mensen activeren, en samen plannen maken die écht werken. We willen dat mensen sterker worden, maar ook dat de overheid helpt als je het niet redt. Wij zijn er niet om even wat aandacht te krijgen en dan weer te verdwijnen. De partij heeft sinds haar oprichting veel hobbels moeten nemen en tegenwerking gekend, maar is er nog en gaat voort.

We beloven geen makkelijke oplossingen, maar vragen wat eerlijk en rechtvaardig is.

Wij geven een stem aan wie vaak over het hoofd wordt gezien: ouderen die zwijgen, jongeren die worstelen, mensen van andere culturen.

Leiderschap is een dienst, niet het zitten op een gouden troon. Je neemt verantwoordelijkheid serieus en werkt voor iedereen.

NL PLAN wil een partij van geweten zijn, die vraagt: wat is eerlijk en goed voor Nederland?

We willen niet schreeuwen of ruzie maken, maar samen bouwen aan een betere samenleving, want als je niks doet, wordt je geregeerd door mensen die minder om jou geven.

Wij willen dat mensen zelf nadenken, kritisch zijn, en ook verantwoordelijkheid nemen. Ook als dat betekent dat je systemen moet uitdagen die al heel lang bestaan, want als je eenmaal ziet hoe het écht zit, kun je niet meer weggijken of onder de dekens wegkruipen.

Trek jouw eigen PLAN – samen met NL PLAN